

Kazimierz Turkiewicz

badacz niezależny – Brisbane (Australia)

ORCID 0000-0001-8123-3567

DOI <https://doi.org/10.21697/ucs.2023.32.2.02>

INŻYNIERSKA KONCEPCJA PODSTAW CHRZEŚCIJAŃSKICH NAUK SPOŁECZNYCH

The engineering concept of the foundations of the Christian social sciences

Streszczenie

Powszechnie uważa się, że religie zajmują się głównie życiem duchowym, dlatego nie zwraca się uwagi na ogromną racjonalną wiedzę dotyczącą codziennego życia człowieka i społeczeństwa zawartą w ich Pismach Świętych. Praca pokazuje, że przekonanie to jest całkowicie błędne w stosunku do religii chrześcijańskiej. Analiza jej Pism Świętych przy użyciu metodologii inżynierskiej wykazała, że zawierają one kompleksowy racjonalny system humanistycznej idei społecznej. Jej podstawowym elementem, który przedstawia historia Adama i Ewy, jest stabilne funkcjonowanie społeczeństwa, gdyż każda jego dezorganizacja destabilizuje życie odpowiedniej liczby osób; im większa i silniejsza, tym bardziej niebezpieczna i tragiczna.

Stabilne funkcjonowanie społeczeństwa osiąga się poprzez utrzymywanie stale istniejących sprzeczności w optymalnym zakresie, aby ułatwić ludziom niemal bezkonfliktowe życie i umożliwić rozwój społeczeństwa. Życie Jezusa Chrystusa i jego przypowieści przedstawiają ideę skutecznego sposobu kształtowania optymalnego poziomu sprzeczności, a tym samym stabilnego funkcjonowania społeczeństwa. Ta idea polega na samoograniczeniu wzrostu i wykorzystaniu dużej siły społecznej dowolnego rodzaju do rozwiązywania sprzeczności, tak aby nie dochodziło do konfliktów. To samoograniczenie powinno być realizowane poprzez odpowiednie tworzenie mechanizmów społecznych. Przykładem takiego rozwiązania jest demokracja parlamentarna, która ogranicza wzrost władzy politycznej tak, aby nie tworzyły się dyktatury.

Słowa kluczowe: religia chrześcijańska, społeczeństwo humanistyczne, sterowanie systemem społecznym

Summary

It is commonly believed that religions are mainly concerned with spiritual life. Therefore little attention is paid to the vast rational knowledge contained in their Holy Scriptures regarding the daily life of a human being and society. The paper demonstrates that this attitude is incorrect in relation to the Christian religion. The analysis of the Christian Scriptures based on engineering methodology has shown that they contain a comprehensive and rational system of a humanistic social idea. Its basic element, which is presented by the story of Adam and Eve, is the stable functioning of society, because every disorganization destabilizes the lives of a specific number of people. The wider and stronger destabilization becomes, the more dangerous and tragic its consequences are.

The stable functioning of society is achieved by keeping the constantly existing contradictions within an optimal range to facilitate people's near-conflict-free lives and to enable the development of society. The life of Jesus Christ and his parables present the idea of an effective way to create the optimal level of contradiction and thus the stable functioning of society. The idea is to self-limit growth as well as use large social forces of whatever kind to resolve contradictions so that conflicts do not arise. This self-limitation should be implemented through the appropriate creation of social mechanisms. An example of such a solution is a parliamentary democracy, which limits the growth of political power so that dictatorships are not formed.

Keywords: Christian religion, humanistic society, social system control

Wprowadzenie

Zjawisko globalnej epidemii Covid-19, zbrodnicza agresja Rosji na Ukrainę, stwarzająca niebezpieczeństwo eskalacji wojny na inne kraje europejskie i groźbę użycia broni masowego rażenia oraz zapoczątkowanie rozwoju światowego kryzysu ekonomicznego rodzą pytania: dlaczego tak się dzieje, dlaczego nie przewidzieliśmy tych zjawisk i nie zapobiegliśmy im. Przecież na świecie istnieje wiele różnych instytucji, które obserwują i analizują wszelkiego rodzaju procesy społeczne, w tym polityczne i gospodarcze. Na szczególną uwagę zasługuje duża liczba instytucji naukowych z zakresu politologii, ekonomii, socjologii, ekologii i innych dziedzin naukowych zajmujących się zmianami zachodzącymi w społeczeństwach i ich otoczeniu. Taki stan rzeczy pokazuje, że główny nurt nauki zajmujący się problematyką społeczną nie podołał zadaniom stawianym przez rozwój społeczeństw na przestrzeni ostatnich 30 lat. Należy zatem zweryfikować rzetelność i racjonalność wielu prac naukowych.

Niniejsza praca, podobnie jak opublikowana w 2022 r. książka pt. *Społeczeństwo a instynkt rozwoju*, ma na celu zainicjowanie dyskusji na temat aktualnego stanu nauk społecznych (Turkiewicz 2022). Jest to konstruktywny głos ukazujący nowe inżynierskie podejście do nauk społecznych, ale oparte na starych podstawach genialnej boskiej idei społecznej zawartej w religii chrześcijańskiej. Praca ma również na celu zainspirowanie chrześcijańskich środowisk naukowych do wypracowania w pełni chrześcijańskiej teorii nauk społecznych, odwołującej się do założeń wynikających z podstaw religii chrześcijańskiej i nauk Jezusa Chrystusa.

Racjonalność religii chrześcijańskiej

Według encyklopedii istnieje wiele różnych definicji terminu „racjonalność”, opartych na idei, że racjonalny światopogląd i postępowanie człowieka są zgodne z zasadami logiki i metodologii naukowej. Idea ta jest powszechnie akceptowana i będzie respektowana również w niniejszej pracy. Rozważmy cel, dla którego religia została objawiona (termin używany przez wierzących) lub stworzona przez człowieka (termin używany przez ateistów). Celem każdej religii jest rzeczywiste sterowanie ludzkim zachowaniem i funkcjonowaniem społeczeństwa poprzez uniwersalne regulacje etyczne (i/lub prawne). Taka działalność jest prowadzona we wszystkich nowoczesnych społeczeństwach i organizacjach.

Prawie każda religia w zakresie sterowania społeczeństwem opiera się głównie na kształtowaniu właściwych zachowań ludzi poprzez tworzenie w człowieku odpowiedniej motywacji. Religia wyznacza człowiekowi dwa współzależne cele: niematerialny i materialny. Pierwszy rodzaj celu niematerialnego jest pozytywny i oznacza osiągnięcie przez jednostkę ludzką życia wiecznego, a drugi – negatywny, to skazanie jej na wieczne potępienie. Natomiast cel materialny wyraża spektrum aktywności ekonomicznych i społecznych (w szczególności zachowań etycznych) jednostki ludzkiej jako członka społeczeństwa. Osiągnięcie niematerialnego celu pozytywnego jest możliwe tylko poprzez osiągnięcie celu materialnego, jakim jest właściwe życie człowieka. Z drugiej strony negatywny niematerialny cel jest karą za złe postępowanie w ciągu życia jednostki. Religia wytwarza więc jedną motywację pozytywną, a drugą negatywną, aby jak najskuteczniej mobilizować człowieka do właściwych zachowań i postępowania, które w przypadku religii chrześcijańskich są określone w Piśmie świętym.

Kreowanie motywacji pozytywnych i negatywnych jest powszechnie stosowane we wszystkich systemach społecznych bez wyjątku (Heckhausen, Heckhausen 2008: 50, 51; Butler, McManus 2014: 57–70). Istotna różnica w stosowaniu tych motywacji występuje w systemach dyktatorskich w porównaniu z demokratycznymi i polega na tym, że są one silniejsze. Szczególnie silne i powszechne są motywacje negatywne w postaci stosowania przez dyktatora i jego zwolenników wszelkiego rodzaju opresji czy nawet zbrodni wobec rzeczywistych czy wykreowanych sztucznie przeciwników.

Należy zauważyć, że niematerialny cel życia człowieka może być przez ateistę określany, zgodnie z racjonalną logiką matematyczną, jako cel abstrakcyjny. Prowadzi to do wniosku, że niematerialne lub abstrakcyjne cele stawiane przez religię są racjonalne, ponieważ ułatwiają tworzenie systemu społecznego, którego fundamenty wyznacza religia. Zwróćmy uwagę na jedną z wielu realnych materialnych korzyści, jaką może przynieść człowiekowi wiara w „pozytywne życie wieczne”. U osób zbliżających się do śmierci wiara ta osłabia instynkt przetrwania i łagodzi odczuwanie (przeżywanie) procesu starzenia się i nieuchronności śmierci.

Z inżynierskiego punktu widzenia zaprezentowane cele religii prowadzą do logicznego wniosku, że religia jest narzędziem, które ma formę modelu zapisanego w Piśmie świętym. W dzisiejszych czasach taki model nazywa się systemem informacyjnym, ponieważ zawiera wiele elementów powiązanych ze sobą różnymi relacjami, tworzących całość, której celem jest sterowanie ludźmi i społeczeństwem (von Bertalanffy 1968: 48–49). Dlatego pojawia się pytanie: czy stosowanie modeli do sterowania ludźmi i społeczeństwem jest nielogiczne lub niezgodne z metodologią naukową? W świetle obecnego rozwoju informatyki pozwalającej na łatwe tworzenie różnych modeli technika sterowania systemami z wykorzystaniem modeli jest powszechna zarówno w życiu codziennym, jak i w nauce (Pabis 2007: 89–105; Wilson 1984: 7–17). To pokazuje, że każda religia jest pod tym względem racjonalna. Prawdopodobnie była to pierwsza w historii dziedzina aktywności ludzkiej, która wykorzystywała modele do sterowania systemami, a nauka to zaakceptowała i rozwinęła.

Elementami modeli religijnych, które są często wykorzystywane przez różnych badaczy do formułowania opinii, że religia jest irracjonalna, są takie postacie jak Bóg i Szatan. Ponieważ ich istnienia lub nieistnienia nie można jednoznacznie i bezpośrednio udowodnić, uważa się je za wytwory ludzkiego umysłu. Ale ci badacze zapominają, że wszystkie modele i ich elementy używane w nauce i poza nią są tworam ludzkiego umysłu. Na przykład nikt nie powie, że matematyczna teoria liczb urojonych i zespolonych lub geometria nieeuklidesowa jest irracjonalna. Fakt ten prowadzi do wniosku, że takie kryterium oceny racjonalności religii jest nielogiczne. Zwróćmy uwagę na genialny abstrakcyjny model, jakim jest pojęcie czasu. Wszystkie nauki wierzą, że czas istnieje jako coś oczywistego, tak jak każdy element otaczającej nas materii. Jednak faktem jest, że czas jest abstrakcyjnym uogólnieniem wszystkich zmian w przyrodzie, a więc jest tworem ludzkiego umysłu. Dlatego tylko człowiek rozumie, czym jest czas, i odpowiednio reaguje na to pojęcie i jego elementy. Poza człowiekiem wszystkie organizmy, urządzenia technologiczne i materia nie reagują na czas, nie rozumieją, czym jest data czy godzina. Reagują jedynie na zmiany, które zauważają lub których doświadczają na różne sposoby. Ten przykład rodzi pytanie do ateistów, dlaczego twierdzą, że czas istnieje, a Bóg nie istnieje? W tym świetle wydaje się, że racjonalni ateści powinni powiedzieć, że Bóg i czas to dwa genialne twory ludzkiego umysłu jako abstrakcyjne uogólnienia: jedno o powstaniu świata, drugie o zachodzących w nim zmianach.

Należy rozróżnić narzędzie od jego użycia. Może się zdarzyć, że narzędzie jest wadliwe i/lub ludzie nie wiedzą, jak go używać albo okoliczności towarzyszące temu procesowi mogą utrudniać jego prawidłowe użycie. Kwestia wadliwości modelu jako narzędzia jest bardzo istotna dla procesów sterowania systemem, ponieważ gdy człowiek popełni błąd w posługiwaniu się modelem, to ten błąd najczęściej można naprawić. Jednak w przypadku błędu w samym modelu on jest bardzo trudny, a często wręcz niemożliwy do usunięcia, ponieważ taki model musi zostać zmieniony. Dlatego skupmy się na religii chrześcijańskiej jako modelu i narzędziu wykorzystywanym w procesie sterowania człowiekiem i jego społeczeństwem.

Ograniczmy się do najważniejszych centralnych idei tego modelu, z którymi powinny współpracować wszystkie szczegółowe modele. Jeśli szczegółowe modele odpowiednio nie współdziałają z głównymi ideami, to być może mają jakieś specyficzne uzasadnienie logiczne lub mogły zostać wprowadzone przez niekompetentne osoby w procesie kopiowania świętych Pism. Jest to możliwe, ponieważ modele religijne są tworzone w formie prezentacji przykładów z życia bóstw i ludzi, przypowieści, przestroż, nakazów i porad, które odnoszą się do ludzkich zachowań i zasad funkcjonowania społeczeństwa.

Zauważmy, że współczesna nauka i technologia wykorzystują religijną ideę używania modeli do zrozumienia rzeczywistych zjawisk i racjonalnego rozwiązywania różnych złożonych problemów. Ze względu na to, że religie posługują się szeroką gamą modeli w procesie sterowania człowiekiem i społeczeństwem, można sformułować hipotezę, że religie były pierwszymi naukami społecznymi i położyły racjonalne podwaliny pod rozwój wszystkich nowoczesnych nauk. Dzięki rozwojowi technologii informatycznych idea modeli jest również wykorzystywana na ogromną skalę we wszystkich nowoczesnych produktach technicznych.

Religia, czy to objawiona, czy to stworzona w społeczeństwach, otrzymuje potencjał racjonalności w postaci wzbudzenia poczucia wiary, które jest istotnym elementem racjonalnego sposobu sterowania systemem funkcjonującym w niepewnych warunkach. Metoda ta nazywana jest metodą prób i błędów. Stała się i nadal jest podstawowym i niezawodnym narzędziem w poznawaniu zjawisk przyrodniczych i sterowaniu różnego rodzaju systemami [Pabis 2007: 67]. Jednak nie każda religia wykorzystywała i rozwinęła swój potencjał racjonalności. Wyjątkową religią w tej dziedzinie jest religia chrześcijańska. Opinię tę potwierdza fakt, że to

właśnie w krajach chrześcijańskiej Europy i USA najbardziej rozwinęły się nauka i technika oraz wprowadzono demokrację parlamentarną. Oczywiście tego wielkiego rozwoju nie można w pełni uzasadnić świadomym działaniem Kościołów chrześcijańskich. Ponadto organiczne sprzeczności występujące w społeczeństwach i organizacjach sprawiły, że droga rozwoju nie była prosta, ale z pewnością kultura chrześcijańska stworzyła dla niego sprzyjające warunki. Jednym z ważnych elementów przyczyniających się do wykorzystania i rozwoju potencjału racjonalności religii jest jej stosunek do następującego niepodważalnego i uniwersalnego założenia religijnego: wszechmogący Bóg jest stwórcą niematerialnego i materialnego świata (nieba i ziemi). Właśnie temu założeniu Kościoły chrześcijańskie przypisują szczególną wagę, ponieważ zostało włączone do deklaracji Wyznania Wiary. Religia chrześcijańska respektuje to założenie nie tylko deklaratywnie, ale także aktywnie. Przedstawia racjonalne zasady funkcjonowania człowieka, społeczeństwa i ich środowiska naturalnego oraz najlepsze sposoby rozwiązywania ich problemów. Współczesna nauka nazywa tę metodę rozwiązywania problemów optymalizacją, która polega na wyborze racjonalnego kompromisu (Rardin 1998: 11–19). Jednak w historii Kościołów chrześcijańskich popełniono wiele ludzkich błędów z powodu nierespektowania deklaracji Wyznania Wiary. Wynikają one między innymi z nie zawsze konsekwentnego stosowania racjonalnej metody prób i błędów oraz powstają, gdy rozwój społeczeństwo osiąga etap destabilizacji. W takim okresie większość ludzi przestaje myśleć i zachowywać się racjonalnie, w wyniku czego wybuchają wojny. Właśnie obecnie doświadczamy takich zjawisk. Także duchowni nie są odporni na procesy destabilizacyjne i okazuje się, że również przyczyniają się do destabilizacji religii chrześcijańskiej. Jednak w najtragiczniejszych momentach dziejów narodów chrześcijańskich duchowieństwo w zdecydowanej większości spełniało swój obowiązek służenia ludziom biednym i cierpiącym.

Aby umożliwić ocenę racjonalności proponowanych przez religię chrześcijańską rozwiązań systemów społecznych, autor przedstawia inżynierską koncepcję funkcjonowania społeczeństwa jako systemu dynamicznego opartą na pracy *Spółczesność a instynkt rozwoju* (Turkiewicz 2022). Zgodnie z teorią systemów wszystkie systemy dynamiczne zarówno naturalne organizmy i społeczeństwa, jak i stworzone przez człowieka różne urządzenia techniczne mają pewną wspólną logikę. Dlatego modelując system, możemy posłużyć się analogią innych systemów, które są lepiej poznane, tworząc ciąg modeli (Pabis 2007: 91; von Bertalanffy 1968: 102–104; Wilson 1984: 31–41).

Zarys inżynierskiej koncepcji funkcjonowania społeczeństwa

Każdy system, w tym i społeczeństwo, jest ograniczonym zbiorem pewnej liczby elementów podobnych, jak i różniących się, między którymi zachodzą różne relacje dynamiczne, tworzące procesy zmieniające system, jego elementy, relacje i jego otoczenie. Czynnikiem dokonującym zmiany ogólnie nazywamy siłą, ponieważ zawsze istnieją opory (albo siły oporu), które przeciwstawiają się zmianom, i można je pokonać przez odpowiednie użycie siły (Heckhausen, Heckhausen 2008: 101–110). Rodzi się pytanie: skąd biorą się te siły? Powstają one dzięki istnieniu skoncentrowanej energii, która jest rozładowywana (wykorzystywana) przez powstawanie różnych sił zmieniających system i jego otoczenie. Nosicielami elementarnej energii społecznej są ludzie, którzy ją koncentrują, tworząc różne organizacje.

Kolejnym ważnym pytaniem jest: jak powstaje elementarna energia człowieka? Posługując się analogią urządzeń technicznych, można powiedzieć, że każda energia systemu powstaje przy użyciu odpowiedniego paliwa. Energia fizyczna człowieka powstaje w wyniku uwalniania energii skumulowanej w przyjmowanym odpowiednim pożywieniu w połączeniu z wodą i tlenem z powietrza w wyniku procesów fizjologicznych i biochemicznych. Natomiast ludzka energia społeczna jest wyzwalana dzięki najważniejszym „paliwom”: naturalnym ludzkim instynktom, motywacjom, emocjom i rozumowi (Butler, McManus 2014: 57–70; Heckhausen, Heckhausen 2008: 50, 51).

Po urodzeniu dziecka o jego zachowaniu decydują wyłącznie instynkty i emocje, a używanie rozumu rozpoczyna się później, gdy osiągnie ono odpowiedni poziom rozwoju. Fakt ten prowadzi do logicznego wniosku, że instynkt rozwoju jest jednym z najważniejszych instynktów człowieka i innych organizmów. Na przykład rośliny nie mają takiego organu jak mózg (ośrodek rozumu), ale rozwijają się, tworząc wielogatkowe struktury przestrzenne zwane zbiorowiskami roślinnymi, a wespół ze zdolnymi do współistnienia

w danej strukturze zwierzętami i mikroorganizmami tworzą biocenozy. Z kolei biocenozy są wyrazem adaptacji tworzących ją organizmów do warunków siedliskowych (fizycznych, chemicznych, klimatycznych), z którymi tworzą ekosystem.

Analiza struktur różnych naturalnych procesów dynamicznych funkcjonujących w społeczeństwie ludzkim pokazuje, że najważniejsze są te, które charakteryzują się strukturą procesów rozwoju. Ważnym ich elementem jest ekstensywny i intensywny wzrost systemu. Istotna jest również przestrzeń, która pozwala systemowi być aktywnym oraz posiada różne zasoby niezbędne do jego istnienia i rozwoju. Dzięki takim procesom człowiek zwiększa swoją siłę społeczną i może dokonywać większych zmian w otoczeniu między innymi w celu powiększania przestrzeni własnego rozwoju. Zatem instynktem, który ma największy wpływ na funkcjonowanie społeczeństwa, jest instynkt rozwoju jako złożony system elementarnych instynktów rozwojowych człowieka odnoszących się do wielu różnych specyficznych obszarów rozwoju, na przykład przestrzeni rozwoju fizycznego, intelektualnego, zawodowego czy innych. W odniesieniu do instynktów i emocji umysł ludzki ma zdolność wzmacniania, osłabiania, a nawet pozbawiania siły instynktów, motywacji i emocji w zależności od wiedzy, doświadczenia i kontroli nad nimi. Ponieważ każdy rozwój społeczny zależy od wielu różnych czynników, których często nie da się zidentyfikować lub jest to bardzo trudne, procesy rozwoju mogą być zarówno racjonalne, jak i irracjonalne.

Rolę instynktów, emocji i umysłu jako paliwa w rozwoju społeczeństwa należy analizować w aspekcie tworzenia się „pól sił” jako wielowymiarowych przestrzeni, w których przynajmniej dwa różne elementy oddziałują na siebie. Oddziaływania te mogą być podobne lub mogą się różnić w zależności od wielu różnych czynników. Społeczeństwo to pewien obszar lub przestrzeń materialna, w której różne elementy, takie jak ludzie, organizacje oraz zasoby materialne i niematerialne, kształtują relacje. Szczególnie ważne są relacje dynamiczne, polegające na dokonywaniu zmian przy użyciu odpowiednich sił. W matematyce zbiór relacji dynamicznych nazywamy polem sił. Elementy, które w społeczeństwie mają największy wpływ na inne, nazywamy biegunami pola sił i to one odpowiednio kształtują wielkość siły tego pola. Najbardziej powszechnymi typami relacji są relacje konkurencji i współpracy. Pola sił w pewnym sensie odpowiednio porządkują społeczeństwo, motywując ludzi i organizacje do określonego typu zachowań. Na przykład religia tworzy pole sił, które jednych ludzi silnie motywuje do właściwych zachowań, innych słabo motywuje, a na jeszcze innych nie ma wpływu.

A oto prosty przykład ilustrujący złożoność i uniwersalność konceptu-modelu „pole sił”. Dwie osoby tworzą pole sił w formie zbioru różnych relacji między nimi, wśród których mogą być przyjazne, obojętne, wrogie i inne. Pole to jest tym silniejsze, im większe są siły, np. fizyczne, ekonomiczne i/lub inne, wykorzystywane przez te osoby w relacjach, i odwrotnie. Jeśli znajdziemy się w pobliżu takich ludzi, a oni tylko kłócą się ze sobą werbalnie bez krzyku, wówczas takie pole zazwyczaj nie ma na nas żadnego wpływu. Kiedy jednak widzimy, że osoba silna bije słabszą lub się nad nią znęca, takie pole mobilizuje nas do konkretnego działania. Działanie to uwarunkowane jest naszymi emocjami związanymi z wpływem na nas innych pól społecznych, takich jak kulturowe czy religijne, a także odpowiednimi okolicznościami i ewentualną analizą sytuacji. Kiedy zareagujemy w jakiś sposób na to wydarzenie, możemy spotkać się z reakcją uczestniczących w nim osób. A nawet może się zdarzyć, że człowiek, który znajdzie się w przestrzeni dwóch walczących ludzi, zostanie przez nich pobity. Wariantów rozwoju takiej sytuacji może być bardzo wiele, gdy w przestrzeni konfliktu przebywa wielu różnych ludzi, mogących się posłużyć różnymi środkami konfrontacji.

Z przedstawionej prostej ilustracji funkcjonowania „pola sił” wynika, że pole sił systemu dynamicznego może reprezentować wszystkie możliwe zachowania tego systemu, jego elementów i otoczenia, uwarunkowane najważniejszym rodzajem sił społecznych określonym przez jego bieguny. Jest to bardzo skuteczny i uniwersalny model złożonych relacji między ludźmi i organizacjami funkcjonującymi w społeczeństwie lub na określonym obszarze w jego obrębie. Dzięki niemu łatwo poprawnie przedstawić i przeanalizować różne zjawiska społeczne funkcjonujące na różnych poziomach systemu. Pokazuje na przykład bardzo ważną ogólną złożoność funkcjonowania systemu społecznego, której nauki społeczne nie zauważają. Polega ona na tym, że jakość funkcjonowania systemów dynamicznych zależy od jakości aktywności ich elementów, a jakość tej aktywności od jakości systemu. Konsekwencją takiej złożoności relacji między systemem społecznym a jego elementami (członkami) jest zjawisko błędnego koła w sterowaniu człowiekiem i społeczeństwem,

które bardzo trudno przerwać, zwłaszcza gdy nie jest dostrzegane. W zależności od etapu rozwoju społeczeństwa przerwanie tego koła może nastąpić poprzez odpowiedni wzrost siły sprawczej jednostek lub całego społeczeństwa. Pojęcie „pole sił” w naukach społecznych zostało wprowadzone przez Kurta Lewina, jednak jego zastosowanie do modelowania procesów społecznych nie zostało skutecznie rozwinięte (Heckhausen, Heckhausen 2008: 22, 23).

Pola sił mogą być jednobiegunowe lub wielobiegunowe. Szczególnie ważną rolę w przyrodzie i społeczeństwie spełniają dwubiegunowe pola sił, których bieguny są przeciwnościami. Są one ważne, ponieważ zapewniają permanentny ruch (zmiany) w przyrodzie. Główną funkcją takich pól jest tworzenie sprzeczności w systemie, na przykład w postaci konkurencji. Dzieje się tak dlatego, że elementy procesów, zlokalizowane w tej samej przestrzeni, konkurują ze sobą o większą przestrzeń i więcej zasobów potrzebnych do ich rozwoju. Ponieważ w procesach rozwoju i konkurencji istotna jest wielkość siły elementów, to w celu jej wzrostu rozwija się relacje współpracy. Takich pól sił w społeczeństwie jest bardzo dużo, o czym świadczy istnienie dużej liczby antonimów w językach, takich jak dobry i zły, duży i mały, bogaty i biedny, piękny i brzydki itp. Tworzą one również przestrzenie (skale) pól sił społecznych do oceny działalności człowieka i różnych zjawisk przyrodniczych. Opierając się na zasadach statystyki, nauki społeczne przekształcają takie pola sił różnych zjawisk w pola numeryczne – skale. Najpopularniejszym przykładem takiego pola jest pole życia organizmu, którego biegunami są narodziny i śmierć. Z kolei typowym przykładem z technologii jest pole elektryczne, w którym jeden biegun jest dodatni, a drugi ujemny, powodując przepływ prądu między nimi.

Przyjrzyjmy się polu jednobiegunowemu i wielobiegunowemu z więcej niż dwoma biegunami. Ponieważ w społeczeństwie każda osoba, organizacja i każdy przedmiot działa lub ma jakiś wpływ na swoje otoczenie, można powiedzieć, że tworzy lub ma własne pole sił. Im jest ono silniejsze, tym większa jest przestrzeń i siła jego działania, i odwrotnie. Szczególnym przypadkiem takiego pola może być władza dyktatorska w społeczeństwie. Biorąc jednak pod uwagę, że w takim społeczeństwie zawsze jest przynajmniej niewielka liczba przeciwników dyktatora, jest to więc bardzo silne dwubiegunowe pole sił. Każdy dyktator chciałby wyeliminować swoich przeciwników, a szczególnie otwarcie działających opozycjonistów. To pokazuje, że jego celem jest zniszczenie pola dwubiegunowego w społeczeństwie i stworzenie pola jednobiegunowego. Niestety, nie jest to możliwe i prędzej czy później każdy dyktator zostaje w jakiś sposób odsunięty od władzy. Oprócz tego typu pól istnieją jednobiegunowe pola sił tworzone przez wybitne osoby w różnych dziedzinach życia społecznego, takich jak nauka, religia, sztuka, polityka i inne. Siła tych pól przejawia się w ich wpływie na dużą liczbę ludzi, co może prowadzić do poważnych zmian społecznych, pozytywnych lub negatywnych. Natomiast wielobiegunowe pole sił charakteryzuje się tym, że siły biegunów muszą być w równowadze. Dlatego konieczne jest, aby sprzeczności w takim systemie nie były zbyt duże. Warunek ten bardzo utrudnia stworzenie takiego pola, ale kiedy pole dwubiegunowe jest optymalne, społeczeństwo funkcjonuje tak, jakby to pole było polem wielobiegunowym.

Najważniejsze w każdym społeczeństwie i w każdej organizacji są dwa typy pól sił: przywódcze i ekonomiczne, ponieważ ich funkcjonowanie opiera się na istnieniu ludzkiego instynktu rozwoju. Dzięki temu mają największy wpływ na wielkość siły każdego społeczeństwa. Biegunami pola przywódczego są osoby posiadające największą moc lub siłę w podejmowaniu decyzji dotyczących społeczeństwa i jego jednostek oraz osoby, które mają jej bardzo mało. Natomiast biegunami pola ekonomicznego są ludzie biedni i bogaci w społeczeństwie. Istnienie ludzi bogatych w społeczeństwie działa jako motywacja pozytywna, a istnienie ludzi biednych – jako motywacja negatywna w mobilizowaniu ludzi do zaspokojenia swoich potrzeb, wynikających z instynktu rozwoju, i to nie tylko rozwoju ekonomicznego. W zależności od siły danego pola motywacje mogą odpowiednio wzmacniać lub osłabiać instynkt rozwoju człowieka.

W celu wzmocnienia udziału ludzkiego umysłu w procesach rozwoju stworzono wielkie systemy edukacyjno-naukowe, które pomagają ludziom w racjonalny, naukowo uzasadniony sposób zaspokajać wynikającą z instynktu ich potrzebę rozwoju. Oprócz tych dwóch istnieją jeszcze inne ważne pola, jak na przykład pole rodzinne, edukacyjne, prawno-penitencjarne, religijne, etniczno-narodowe, kulturowe i inne, które wspomagają dwa najważniejsze pola lub im przeciwdziałają (Turkiewicz 2022: 49–50).

Oddziaływanie pól na społeczeństwo i jednostki zależy od ich siły – im większa siła, tym większy wpływ i odwrotnie. Natomiast siła danego pola zależy od wielkości dysproporcji między elementami stanowiącymi

jego bieguny: im większa jest ta dysproporcja, tym większa będzie siła danego pola i odwrotnie. Ponieważ w każdym społeczeństwie i organizacji wielkość dysproporcji społecznych decydujących o sile tych pól sił zmienia się w trakcie procesów rozwoju, odpowiednio zmieniają się wszelkiego rodzaju relacje międzyludzkie. Jeśli siła tych pól będzie duża, większe siły zostaną użyte również w relacjach międzyludzkich, na które wiele osób nie jest odpornych, zarówno psychicznie, jak i fizycznie. Wtedy reakcja takich osób powoduje rozwój procesów destabilizujących. Najbardziej intensywne procesy destabilizacji to wojna i rewolucja. W przypadku stworzenia silnego pola przywódczego, jakim jest ustrój dyktatorski, rozwijają się różne rodzaje opresji ludzi, również w formie zbrodni. W takim systemie użycie dużych sił powoduje utratę empatii w społeczeństwie, zmieniając je w bezduszną maszynę społeczną.

Przyjrzyjmy się zagadnieniu wzrostu siły pola w świetle zjawiska sprzeczności, które jest organicznie związane z dwubiegunowością pola sił społecznych. Podstawową cechą zjawiska sprzeczności jest tworzenie oporu wobec wszelkich aktywności, co pobudza odpowiednie siły do działania w celu ich usunięcia, złagodzenia lub obejścia (Heckhausen, Heckhausen 2008: 101–110). Wraz ze wzrostem siły pola sprzeczności odpowiednio się nasilają, prowadząc do konfliktów i destabilizacji systemu. To powoduje, że od pewnego momentu wzrost siły pola trudniejszym czy nawet niemożliwym staje się bycie bogatym, a bycie biednym silnie wymusza stworzona przez takie pole sytuacja w społeczeństwie. Natomiast wraz ze zmniejszeniem się tej siły pola sprzeczności się osłabiają, co powoduje zmniejszenie się aktywności ludzi w społeczeństwie. Przesadne zmniejszenie się aktywności prowadzi do przesadnego osłabienia społeczeństwa, powodując jego ewentualne zniszczenie.

Ta analiza ujawnia złożony mechanizm tworzony przez siłę pola społecznego i sprzeczności w społeczeństwie. Wzrost siły pola powoduje wzrost sprzeczności i aktywności w społeczeństwie i odwrotnie. Z drugiej strony wzrost sprzeczności powoduje wzrost aktywności i siły pola i odwrotnie. Funkcjonujący w ten sposób mechanizm dwubiegunowego pola sił dowodzi, że nieograniczony wzrost sprzeczności i sił pól społecznych oraz ich nieograniczone zmniejszanie powodują destrukcję społeczeństwa. Prowadzi to do logicznego wniosku, że dla zapewnienia stabilnego funkcjonowania społeczeństwa racjonalne jest takie zarządzanie wielkością sił pól i sprzecznościami, aby zmieniały się one w optymalnych granicach (Rardin 1998: 11–19). Przykładem wykorzystania takiej metody sterowania (zarządzania) społeczeństwem jest demokracja parlamentarna. W parlamencie demokratycznym istnieje pole dwubiegunowe utworzone przez biegun partii rządzącej i drugi biegun – partii opozycyjnych. Sprzeczności między tymi stronami prowadzą do dyskusji w celu wybrania lepszego rozwiązania określonego problemu społecznego. Należy zwrócić uwagę, że parlamenty w dyktatorskich systemach są to bardzo skorumpowane instytucje, mające na celu okłamywanie społeczeństwa, a nie rozwiązywanie problemów społecznych. Ogólnie można powiedzieć, że w procesie zarządzania siłami pól i sprzecznościami w społeczeństwie można wyróżnić trzy główne kierunki działania: wzmacnianie ich, osłabianie lub optymalizowanie.

Istnieje jeszcze jeden bardzo skuteczny sposób radzenia sobie ze sprzecznościami, a jest nim zastosowanie odpowiedniej izolacji sił społecznych. Oczywistym tego przykładem są klasy społeczne, które poza tym, że są motywacją do rozwoju społeczeństwa, osłabiają istniejące między nimi sprzeczności z powodu wzajemnej izolacji. Zauważmy, że izolacja jest podstawowym zjawiskiem kształtującym formę istnienia świata, którego elementami są obiekty materialne tworzone przez różnego rodzaju granice, wzajemnie izolujące się od siebie. To właśnie dzięki temu zjawisku jesteśmy otoczeni różnymi przedmiotami i obiektami, tworzącymi zarówno sprzyjające, jak i niekorzystne środowisko dla człowieka pod względem użytkowym oraz estetycznym. Gdyby nie było izolacji, świat byłby tylko jakąś obrzydliwą, jednorodną masą. Na przykład najpopularniejszą izolacją człowieka we wszystkich społeczeństwach jest odzież i mieszkanie. W procesie stabilnego funkcjonowania społeczeństwa izolacja między innymi chroni słabszych ludzi i organizacje przed działaniem na nich większych sił, ale także pozwala na tworzenie większych sił. Istnieje również „psychologiczna” izolacja człowieka, którą ludzie tworzą w systemach dyktatorskich ze strachu przed opresją.

Zwróćmy uwagę na niektóre praktyczne elementy stosowane w społeczeństwach do zarządzania wielkością sił pól i sprzecznościami. W kierunku wzmacniania sił pól i sprzeczności, poprzez wzmacnianie ludzkiego instynktu rozwoju, działa system pozytywnej motywacji związany ze wzrostem sił przywódczych i ekonomicznych. Jego wpływ jest szczególnie silny, gdy pracownicy na wyższym szczeblu organizacyjnym systemu

mają odpowiednio duże udziały w efektach rozwoju systemu. Przykładem tego jest aktualna polityka wielkich korporacji oraz funkcjonowanie systemów dyktatorsko-oligarchicznych. Innym bardzo ważnym elementem wzmacniającym instynkt rozwoju jest wielki system edukacyjno-naukowy. Natomiast na kierunku osłabiania i optymalizacji sił pól i sprzeczności głównym silnym czynnikiem jest demokracja parlamentarna. Powstała dzięki rozwojowi kultury chrześcijańskiej, której zgodnie z najważniejszą ideą religii chrześcijańskiej jest samoograniczenie wzrostu i użycia dużej siły.

Należy zauważyć, że tylko wtedy, gdy demokracja parlamentarna jest w dostatecznym stopniu skorumpowana, mogą rozwijać się opresyjne i zbrodnicze dyktatury. Przykładem tego są wszystkie społeczeństwa komunistyczne. W parlamencie niemieckim w 1933 r. uchwalono ustawę o pełnomocnictwach, która otworzyła drogę do powstania zbrodniczej dyktatury A. Hitlera. W kwietniu 2021 r. w wyniku referendum wprowadzono poprawkę do rosyjskiej konstytucji, która umożliwiła W. Putinowi dwukrotne ubieganie się o reelekcję. To spowodowało, że stał się nieformalnym, ale realnym dyktatorem i w konsekwencji umożliwiło rozpoczęcie zbrodniczej wojny, którą prowadzi na Ukrainie. To referendum i jego wyniki zostały zatwierdzone przez „rosyjski parlament”.

Oprócz demokracji parlamentarnej istnieją inne systemy zarządzania sprzecznościami w społeczeństwie, takie jak system prawny i religie, które powinny mieć duży wpływ na kształtowanie zachowań ludzi i organizacji. Obecnie, podobnie jak demokracja parlamentarna, osłabiają one w pewnym stopniu negatywny wpływ na społeczeństwo silnego pola ekonomicznego i rozwoju sprzeczności, ale nie mają siły i możliwości powstrzymania narastania tego wpływu, ponieważ zbyt duża siła tego pola dominuje nad nimi. Przykładami ograniczania wzrostu sił ekonomicznych są prawo podatkowe, prawo antymonopolowe oraz prawo ochrony konkurencji i konsumentów. Niestety w zglobalizowanym świecie nie spełniły swojego zadania. Pokazuje to, że istnieje potrzeba wypracowania i wdrożenia nowego mechanizmu społecznego samoograniczającego wzrost lub użycie sił ekonomicznych większych niż optymalne. Funkcjonalnie spełniałby on w pewnym sensie swoją rolę analogicznie do parlamentu. Taki mechanizm blokowałby rozwój procesów destabilizacyjnych. Należy zauważyć, że o obecnej sile pola ekonomicznego w prawie każdym zglobalizowanym społeczeństwie decydują największe międzynarodowe korporacje i najbiedniejsze społeczeństwa. Jedną z największych międzynarodowych korporacji jest Komunistyczna Partia Chin, ponieważ zgodnie z komunistycznymi zasadami pierwszy sekretarz jako dyktator jest prawdziwym, choć nieprawnym, właścicielem całego komunistycznego społeczeństwa. W wyniku takiej siły pola ekonomicznego silnie rozwijają się procesy destabilizacyjne, których bardzo ważnym elementem jest korupcja. W rezultacie systemy prawne we wszystkich krajach są w znacznym stopniu skorumpowane. Przykładem tego procesu są spory prawne między Polską a Unią Europejską oraz stan systemu prawnego w Polsce i wielka afera korupcyjna w Parlamencie Europejskim.

Funkcjonowanie systemów dynamicznych, w tym społeczeństw, zgodnie z zasadą pola dwubiegunowego, przebiega w trzech wyraźnie widocznych etapach cyklu życia systemów. Na podstawie organizmów można stwierdzić, że pełny cykl życia systemów można podzielić na trzy główne etapy: młodość, dojrzałość i starość. W odniesieniu do społeczeństwa można powiedzieć, że jego etap młodzieńczy polega na wzroście siły pola przywódczego i ekonomicznego do niższych poziomów przedziałów optymalnych. Wraz z osiągnięciem tych wartości społeczeństwo wchodzi w etap dojrzałego życia. Gdy siła tych pól osiągnie górne wartości optymalnych przedziałów, system rozpoczyna etap starości. Tak jak choroby wieku podeszłego destabilizują organizm, w społeczeństwie także rozwijają się różne destabilizujące procesy. Leki, operacje i różne terapie to „opresyjne” zabiegi dla organizmu, stosowane w celu przywrócenia mu stabilnego funkcjonowania. Podobnie społeczeństwo – w celu przywrócenia jego stabilnego funkcjonowania wprowadza się różne opresje społeczne, ekonomiczne i polityczne. Gdy procesy destabilizujące odpowiednio silnie się rozwiną, organizm umiera, a system społeczny słabnie tak bardzo, że może zginąć, ale najczęściej bardzo słabnie, a potem się odradza. To właśnie w tym aspekcie i aspekcie narodzin różnice ideowe między cyklem życia organizmu a życiem społeczeństwa są największe. Na przykład po II wojnie światowej wiele społeczeństw odrodziło się, a wiele zostało zniewolonych przez komunistyczną Rosję właśnie dlatego, że były zbyt osłabione przez wojnę. W odniesieniu do społeczeństwa proponuje się następujące nazwy etapów jego życia: rozwojowy, optymalny i opresyjny (Turkiewicz 2022: 49–50).

Analiza ta prowadzi do ważnego ogólnego wniosku, że wiedza o zmianach strukturalnych w cyklu życia społeczeństwa jest bardzo ważna dla prognozowania zmian i podejmowania racjonalnych decyzji między innymi dotyczących osłabiania lub zapobiegania rozwojowi negatywnych dla społeczeństwa zjawisk. Niestety nauki społeczne dotychczas nie przedstawiły i nie wyeksponowały najważniejszych elementów zjawiska cyklu życia społeczeństwa. Tylko w naukach historycznych pojawiły się jako ciekawostki opinie, że historia się powtarza. Niestety historia się nie powtarza, ale cyklicznie powtarzają się struktury procesów życia, w tym rozwoju społeczeństwa. Nic więc dziwnego, że wraz z początkiem procesów globalizacyjnych nie prowadzono badań i prac nad tym, jak i kiedy konieczne będzie rozpoczęcie ewolucyjnych procesów deglobalizacji. Fakty te pokazują, że nauki społeczne nie sprostały wyzwaniu stawianemu przez współczesne zglobalizowane społeczeństwo (Turkiewicz 2022: 41–43).

Tak zwężte inżynierskie przedstawienie najważniejszej idei funkcjonowania społeczeństwa, którą zgodnie z terminologią inżynierską można nazwać opisowym diagramem kinetycznym społeczeństwa, posłuży do analizy idei funkcjonowania społeczeństwa zawartej w religii chrześcijańskiej i ideologii marksistowskiej w celu porównania dwóch najważniejszych i przeciwstawnych idei społecznych.

Idea społeczna religii chrześcijańskiej

Najczęstszym sposobem przedstawiania chrześcijańskiej idei społecznej jest prezentowanie szczegółowych elementów Pisma Świętego, takich jak na przykład historie i wypowiedzi ważnych postaci objawienia i tworzenia religii chrześcijańskiej, historie różnych wydarzeń społecznych oraz przypowieści. Elementy te są odpowiednio interpretowane i uogólniane, ale niestety nie ma analizy systemowej, która jasno przedstawiałaby chrześcijańską ideę społeczną jako kompleksowy system.

Taki system posłużyłby do wypracowania modelu semantycznego, który stałby się odpowiednią podstawą projektów rozwiązań społecznych w pełni zgodnych z chrześcijańską ideą społeczną (Pabis 2007: 48–52).

Oto próba sformułowania koncepcji kompleksowego systemu chrześcijańskiej idei społecznej, opartej na następujących, bardzo ważnych elementach Pisma Świętego:

1. Historia Adama i Ewy jako najważniejsze ostrzeżenie społeczne dla człowieka.
2. Ziemskie życie Jezusa Chrystusa jako idea analizy funkcjonowania społeczeństwa.
3. Ewangeliczna przypowieść Jezusa o denarze jako racjonalna zasada stabilnego, ewolucyjnego funkcjonowania społeczeństwa.
4. Śmierć Jezusa Chrystusa jako sposób praktycznego rozwiązywania najtrudniejszego problemu w realizacji ewangelicznej idei stabilnego społeczeństwa.

Ponieważ religia chrześcijańska uznaje, że biblijna historia Adama i Ewy jest początkiem formowania się społeczeństw i organizacji, jest to bardzo ważne przesłanie, a raczej przestroga dla ludzi. Pokazuje, że kierowanie się instynktem, a nie rozumem, zgodnie z zasadami ustanowionymi przez Boga, prowadzi do destabilizacji społeczeństwa, która staje się przyczyną dramatów i tragedii dla ludzi. Przez pojęcie zasad Bożych należy rozumieć zasady funkcjonowania społeczeństwa i przyrody w sposób stabilny, nierewolucyjny, bardzo przyjazny człowiekowi i otoczeniu, co symbolizuje biblijny raj. Oprócz tego przesłania, historia Adama i Ewy zawiera również ważną informację, że społeczeństwo jako organizacja, nawet w raju, funkcjonuje zgodnie z zasadą dwubiegunowego pola sił. Bezpośrednimi biegunami pola sił społeczeństwa w raju byli Bóg i Szatan, którzy mieli odpowiedni wpływ na Ewę i Adama. Te bieguny mogą być również nazywane dobrem i złem. Bóg stworzył człowieka i wyposażył go w instynkt rozwoju, emocje i rozum. Z drugiej strony Szatan tworzy procesy regresji systemu, które prowadzą do zniszczenia społeczeństwa i śmierci człowieka, m.in. osłabiając umysł i wzmacniając instynkty oraz emocje. Im silniejsze są te procesy regresji, tym gwałtowniejsze stają się procesy niszczenia i umierania. Rzeczywistość w pełni potwierdza te właściwości. Logicznym wnioskiem z tego przesłania jest to, że analizując funkcjonowanie społeczeństwa, powinniśmy posługiwać się modelem dwubiegunowego pola sił. Przesłanie to pokazuje również, że destabilizacja społeczeństwa prowadzi do tragedii ludzi, nawet tych, którzy się do niej w żaden sposób nie przyczynili. Zjawisko to jest jakby rozszerzeniem zasady grzechu pierworodnego. Przykładem tego są ofiary zbrodniczych systemów, a przecież te systemy najczęściej powstają w celu uporządkowania zdestabilizowanego społeczeństwa. O tym, jak bardzo

ważne jest to ostrzeżenie, świadczy fakt, że Ewangelia potwierdza je w Objawieniu św. Jana, zwanym też Apokalipsą św. Jana.

Ewangeliczne życie Jezusa Chrystusa jest materialnym życiem Boga na ziemi i pokazuje, że wszystkie systemy materialne, bez wyjątku, funkcjonują zgodnie z zasadą dwubiegunowego pola sił, a biegunami tymi są narodziny i śmierć systemu. Jest to dodatkowy argument przemawiający za tym, że analizując funkcjonowanie społeczeństwa i rozwiązując jego różne problemy, powinniśmy mieć na uwadze zasady dwubiegunowego pola sił. Jak już wcześniej zostało powiedziane, najsilniejszymi polami sił w społeczeństwie są pola przywódcze i ekonomiczne, odzwierciedlające dysproporcje między elitą przywódczą a zwykłymi obywatelami oraz między bogatymi a biednymi w społeczeństwie.

Przywołajmy przypowieść o denarze. Jezus patrząc na monetę, na której z jednej strony znajduje się oblicze Boga, a z drugiej cesarza, powiedział: „Co jest boskie oddajcie Bogu, a co cesarskie oddajcie cesarzowi” (Mt, 22, 15; Mk, 12, 13; Łk, 19, 20). Ponieważ oblicze Boga jest symbolem oceny i miary, a oblicze cesarza symbolizuje największą siłę w społeczeństwie, Jezus wskazuje, że pieniądź, reprezentowany przez monetę, musi zachowywać właściwą relację między swoją społeczno-ekonomiczną siłą a społeczną funkcją miary i oceny. Oczywiście jest, że przy zbyt dużej sile pieniądza (duża koncentracja kapitału, silne ekonomiczne pole) lub przy bardzo słabej (bardzo mała koncentracja kapitału, słaba gospodarka) na rynku rozpoczyna się wymiana towarów bez użycia pieniądza. W takiej sytuacji pieniądź przestaje być siłą i miarą dla dużej części społeczeństwa. Ta prezentacja i analiza ewangelicznej przypowieści o denarze w świetle teorii badań operacyjnych jest zasadą optymalizacji systemów funkcjonujących zgodnie z zasadą dwubiegunowego pola sił (Turkiewicz 2022: 38–39). Przyjęcie takiego rozwiązania powoduje, że system pracuje stabilnie, a zachodzące w nim procesy realizowane są w sposób ewolucyjny. Polega ono na tym, że w społeczeństwie siła pola przywódczego i ekonomicznego powinna zmieniać się w optymalnym zakresie. Nie może być za mała ani za duża. Ta właściwość prowadzi do wniosku, że między tymi polami nie może zachodzić relacja dominacji jednego nad drugim. Takie rozwiązanie procesów rozwoju społecznego nazywane jest rozwiązaniem optymalnym przez teorię badań operacyjnych, która powstała w latach czterdziestych XX w. (Rardin 1998: 1–19).

Aby ułatwić zrozumienie istoty optymalizacji procesów, przedstawia się następujący bardzo prosty przykład, jak ta zasada działa w technologii. Silnik elektryczny pracuje dzięki istnieniu elektromagnetycznego pola sił powodującego obracanie się jego wirnika. Siła tego pola zależy od wielkości napięcia i natężenia prądu. Jeśli podłączymy go do słabego prądu charakteryzującego się małym napięciem i natężeniem, to pole będzie słabe, a silnik nie będzie pracował. Jeśli podłączymy go do zbyt silnego prądu w celu zwiększenia siły pola elektromagnetycznego, to uzwojenie silnika ulegnie przegrzaniu, co doprowadzi do zniszczenia izolacji przewodów tworzących uzwojenie i awarii urządzenia.

Wykorzystanie modeli fizycznych do analizy zjawisk społecznych nie oznacza traktowania społeczeństwa jak maszyny, ale ma na celu lepsze jego zrozumienie za pomocą pewnych analogii. Analogie te wynikają z istnienia ogólnych zasad funkcjonowania przyrody, które odpowiednio respektują różne typy systemów. Zauważmy, że bardzo często w przypadku budowy maszyn konstruktorzy wykorzystują model funkcjonowania człowieka lub zjawisk przyrodniczych, który przekształcają w model mechaniczny lub elektroniczny w celu zaprojektowania i zbudowania urządzenia technicznego. Współczesnym przykładem takiego postępowania jest wykorzystanie modelu ludzkiego myślenia do budowy inteligentnych maszyn. Maszyny są zatem w pewnym sensie materialnymi modelami organizmów i innych zjawisk przyrodniczych i mogą ułatwić zrozumienie funkcjonowania człowieka i przyrody. Dlatego krytyczna ocena samego wykorzystania modeli fizycznych do analizy procesów społecznych jest nielogiczna. Z drugiej strony logiczna i konieczna jest ocena wyboru i interpretacji modelu fizycznego (Pabis 2007: 114–115).

Spółeczny mechanizm optymalizujący siłę przywódczego pola politycznego to autentyczna, w żaden sposób nie skorumpowana demokracja parlamentarna, która nie pozwala na stworzenie dyktatury. Ponieważ ogranicza ona powstanie bardzo silnej władzy politycznej i jest akceptowana przez polityków, dowodzi, że demokracja parlamentarna jest samoograniczającym się czynnikiem wzrostu siły elit politycznych. To właśnie śmierć Boga w ludzkiej postaci Jezusa Chrystusa wynika z faktu, że Bóg bardzo ograniczył swoją wszechmocną siłę i pozwolił się zabić w okrutny sposób. Gdyby tego nie zrobił, musiałby zabić swoich oprawców, zdestabilizować system społeczny, a następnie zostać tyranem. Dlatego Jezus Chrystus poprzez swoją śmierć na krzyżu

pokazuje, że nie da się rozwiązywać problemów społecznych w sposób racjonalny i ewolucyjny przy użyciu wielkich sił społecznych. Z drugiej strony Jego zmartwychwstanie jest niepodważalnym argumentem, że jest Bogiem i jest symbolem społeczeństwa, które odradza się po wielkim zniszczeniu. Ponieważ Jezus otwiera przez śmierć drogę do wiecznego zbawienia, stwarza pozytywną motywację do właściwego postępowania człowieka, tak aby było ono osiągnięte poprzez powściągliwość, a nie przymus.

Można zatem powiedzieć, że podstawową chrześcijańską ideą stabilnego funkcjonowania społeczeństwa jest tworzenie mechanizmów motywujących ludzi i organizacje do skutecznego samoograniczania swojego wzrostu i/lub wykorzystywania sił społecznych nie większych niż wielkość optymalna. To jest najważniejsza podstawowa idea demokratycznego systemu społecznego, a pełna demokracja jest wtedy, gdy jest realizowana przez wszelkiego rodzaju siły społeczne. Zauważmy, że samoograniczenie wzrostu lub użycia odpowiednio dużej siły jest również ściśle związane z panowaniem człowieka nad jego instynktem rozwoju i emocjami oraz kierowaniem się rozumem w jego działaniach.

Słuszność przedstawionej społecznej interpretacji śmierci Jezusa Chrystusa potwierdza symbol-akt umycia przez Jezusa stóp apostołom podczas ostatniej wieczerzy przed śmiercią [J 13-4, 5]. Ponadto Jezus nauczał: „A kto by między wami chciał być pierwszym, niech będzie ostatnim, sługą waszym; jak syn człowieczy nie przyszedł, aby mu służyło, ale aby służyć i dać duszę swą na okup za wielu” [Mt 20-27, 28]. O takim nauczaniu informują także inne Ewangelie [Mk 10-44], [Łk 22-26], [J 13-13, 14, 15, 16].

Zwróćmy jeszcze uwagę na ważny epizod związany z historią śmierci Jezusa Chrystusa, jakim był sąd nad Nim. Epizod ten pokazuje, że najważniejszym elementem oskarżenia przeciwko Niemu, zarówno przed sądem kapłańskim, jak i przed sądem Piłata, był zarzut, że powiedział ludziom prawdę, i dlatego został skazany na śmierć. Świadczy to, jak ważną rolę spełnia wolność słowa w demokracji. Wydaje się, że wolność słowa jest syndromem demokracji, ale w świetle ewangelicznym widać, że ma bardzo ważną funkcję. Właśnie dzisiaj, gdy pole ekonomiczne jest opresyjne, w wyniku czego demokracja parlamentarna jest mniej lub bardziej skorumpowana, wolność słowa jest lekceważona, nierespektowana i nadużywana. W efekcie nasilają się procesy destabilizujące, utrudniające podejmowanie racjonalnych decyzji w rozwiązywaniu problemów społecznych. Dodatkowym uzasadnieniem tego stwierdzenia jest to, że bez wolności słowa metoda prób i błędów w sterowaniu systemami nie może działać poprawnie. W tym świetle procesy destabilizacji w społeczeństwie powodują, że odpowiednio zmniejsza się skuteczność podstawowej racjonalnej metody sterowania systemem w warunkach niepewności.

Demokracja parlamentarna jest warunkiem koniecznym, ale nie wystarczającym, aby tak zwane wartości demokratyczne były w pełni respektowane w społeczeństwie (Turkiewicz 2022: 40–41). W świetle przypowieści o denarze społeczeństwo jest w pełni demokratyczne, gdy spełniony jest dodatkowy warunek, że siła pola ekonomicznego jest optymalna. Właśnie obecnie doświadczamy sytuacji, że w tak zwanych krajach demokratycznych siła ekonomicznego pola przekroczyła górną granicę jej optymalnej wartości i można powiedzieć, że pole to jest polem opresyjnym. W efekcie tego od roku 2020 silnie rozwijają się procesy destabilizacyjne, zapoczątkowane przez epidemię Covid 19. Obecny etap rozwoju destabilizacji jest wojna w Ukrainie, zapoczątkowana przez rosyjską zbrodniczą agresję, tworząc niebezpieczeństwo eskalacji wojny na inne kraje i użycia atomowej broni masowej zagłady. Ponadto świat stoi u progu wielkiego kryzysu gospodarczego, który spowodowany jest osiągniętym już apogeum w rozwoju globalizacji. Najważniejszym powodem tego jest to, że nie ma efektywnego mechanizmu społeczno-ekonomicznego ograniczenia wzrostu korporacji ekonomicznych poza wielkości optymalne.

Dlaczego system samoograniczający wielkość sił społecznych jest racjonalny z punktu widzenia zjawiska sprzeczności? Ponieważ społeczeństwa funkcjonują na zasadzie dwubiegunowego pola sił, to zawsze istnieją w nich różne sprzeczności wynikające z istnienia przeciwstawnych procesów rozwoju. Jeśli w sprzeczności angażują się odpowiednio duże siły społeczne, to pojawiają się konflikty, na przykład wojny i rewolucje. Im większe są te siły, tym większe, silniejsze i bardziej destrukcyjne stają się one zarówno dla bezpośrednich uczestników konfliktów, jak i ich otoczenia, a największych cierpień doświadczają ludzie biedni i słabi. Wielu socjologów dostrzega problem sprzeczności, ale głównie w wielkich organizacjach, i prezentuje racjonalne zasady zarządzania sprzecznościami. Jednym z najważniejszych postulatów w zakresie takiego zarządzania jest podnoszenie osobistej kultury pracowników organizacji. Jeśli popatrzymy na religię chrześcijańską, to ona

od początku swego istnienia praktykuje racjonalne zasady zarządzania sprzecznościami w społeczeństwach. Wytworzyła bardzo złożony system, którego elementami są: 10 przykazań Bożych, przykazania kościelne i listy grzechów, wspomniana uprzednio motywacja pozytywna i negatywna do zachowywania się zgodnie z tymi przykazaniem. Niektórzy filozofowie uważają, że powinno się nazywać je wskazówkami, gdyż Bóg nie jest tyranem, a człowiek ma wolną wolę. Ponadto bardzo ważnym elementem tego systemu jest spowiedź i komunie święta, gdyż jest to mechanizm korygowania zachowania człowieka wykorzystujący racjonalną metodę prób i błędów. Właśnie dzięki religii chrześcijańskiej powstały pozytywne terminy „kultura” i „kulturalny człowiek”. Niestety, w dzisiejszych czasach terminy te bardzo się zdewaluowały, na przykład dzikie krzyki i zachowania dużych grup młodzieży nazywamy popkulturą.

Zauważmy, że ewangeliczna idea społeczna zalecająca użycie sił nie większych niż wartości optymalne w procesie sterowania człowiekiem i społeczeństwem jest ideą, która faktycznie może rozwiązać problemy ochrony środowiska na co dzień. Dziś wielki biznes rozwiązuje problemy środowiskowe tylko poprzez propagandę, stwarzając w rzeczywistości wielkie niebezpieczeństwa i powodując katastrofy ekologiczne, takie jak na przykład problem odpadów i śmieci przemysłowych i innych. Powodem, dla którego idea ewangeliczna jest bardziej korzystna dla człowieka, jest to, że rozwój techniki opierałby się na wykorzystaniu odpowiednio małych sił fizycznych, które nie powodują większych szkód w ich otoczeniu, a szkody wyrządzone małymi siłami są łatwe do naprawienia. Efektem takiej technologii byłby rozwój małych społeczności lokalnych racjonalnie wykorzystujących lokalne zasoby i warunki geograficzno-klimatyczne. Dzięki takiej polityce rozwinęłaby się średnia klasa społeczna, której odpowiednia liczebność świadczy o dobrobycie społeczeństwa (Turkiewicz, Turkiewicz 2002: 428).

Zaprezentowana analiza pozwala na określenie następujących najważniejszych czynników, które powinny lub mogą być użyte do zarządzania sprzecznościami w społeczeństwie:

1. Ograniczanie wzrostu siły pól społecznych i organizacji do ich optymalnych wielkości.
2. Kształtowanie kulturalnych, nieagresywnych zachowań ludzi.
3. W jak największym stopniu unikanie użycia przesadnie dużej siły społecznej w rozwiązywaniu sprzeczności i konfliktów, natomiast w bardziej skomplikowanych i trudnych sytuacjach rozwiązanie powinno polegać na kompromisie albo na izolacji.

Ewangelicznymi przykładami zastosowania zjawiska izolacji w społeczeństwie jest ucieczka Jezusa i jego rodziny do Egiptu przed prześladowaniem Heroda oraz modlitwa w ogrodzie oliwnym. Ponadto zwróćmy uwagę na bardzo ważne racjonalne systemowe podejście religii chrześcijańskiej do sterowania człowiekiem i społeczeństwem przejawiające się w tym, że ostrzega przed zagrożeniem i jego przyczynami, a następnie określa racjonalne zasady zarządzania sprzecznościami w społeczeństwie i praktyczny sposób ich stosowania.

Idea społeczna ideologii marksistowskiej

Celem ideologii marksistowskiej jest zbudowanie idealnego bezklasowego systemu społecznego, w którym wszyscy ludzie będą żyć w dobrobycie i szczęściu. Natomiast drogą zrealizowania tego celu jest rewolucja społeczna. Uzasadnienie tego celu i sposobu jego osiągnięcia oparto na tak zwanych prawach dialektyki materialistycznej, a szczególnie na następujących dwóch, zgodnych z encyklopedyczną definicją: prawo przemiany ilości w jakość i prawo stałego ścierania się przeciwieństw. Ponieważ współczesna nauka nie traktuje prawa dialektyki jako prawa natury, koncentrujemy się na „prawie” nieustannego ścierania się przeciwieństw jako idei, która była podstawą ukształtowania głównej myśli społecznej marksizmu. Idea ta koreluje jedynie z opinią autora, że prawie wszystkie systemy dynamiczne w otaczającej przyrodzie funkcjonują na zasadzie dwubiegunowego pola sił, w wyniku czego zawsze tworzą się w nich sprzeczności. Autor uzasadnia modelowo i rzeczywistymi faktami, że te sprzeczności w stabilnym systemie społecznym nie tworzą konfliktów, bo najczęściej dają się łatwo rozwiązać na zasadzie kompromisów i izolacji. Dopiero gdy siła odpowiedniego pola sił społecznych osiągnie odpowiednią wielkość, sprzeczności przeradzają się w konflikty. Natomiast ideolodzy marksistowscy uznali, że to nie sprzeczności, ale konflikty w formie walki między klasami społecznymi są trwałymi stosunkami w społeczeństwach. Pierwszym logicznym wnioskiem, jaki wyciągnęli z tego pomysłu, było to, że aby wygrać walkę, trzeba być wystarczająco silnym i/lub posługiwać się podstępem. To jest więc

leżący u podstaw ideologiczny powód, dla którego komuniści zawsze rozwiązują problemy społeczne i inne przy użyciu ekscesywnej siły i podstępów.

Drugim logicznym wnioskiem marksistów, wynikającym z istnienia ciągłej walki klasowej w społeczeństwie, była idea zniszczenia klas społecznych i zbudowania idealnego społeczeństwa bezklasowego. Idea ta stoi w sprzeczności z oczywistymi zasadami funkcjonowania systemów społecznych oraz z ideą komunizmu rozwiązującego wszelkie problemy z użyciem nadmiernej siły. Ponieważ procesy rozwoju zachodzą w każdym systemie społecznym, zawsze następuje wzrost pewnych sił społecznych, których bezpośredni kontakt prowadzi do konfliktów. Jak już wspomniano, aby uniknąć takich sytuacji, samoczynnie formują się odpowiednio izolowane od siebie klasy społeczne. Są one naturalnym czynnikiem, który w stabilnym społeczeństwie ogranicza powstawanie konfliktów, a w zdestabilizowanym może być ich źródłem. Wraz ze stabilizacją systemu komunistycznego automatycznie powstają klasy odzwierciedlające rozkład sił w społeczeństwie. W wyniku tego procesu tworzy się duża klasa bardzo biednych i zastraszonych ludzi, duża klasa niewolników pracujących w obozach pracy i zagłady, klasa ciemieńców i mała, uprzywilejowana mafijna klasa rządząca, na czele której stoi Pierwszy Sekretarz Partii Komunistycznej. Należy zauważyć, że taki sekretarz jest rzeczywistym, ale nieprawnym właścicielem całego państwa komunistycznego i jego mieszkańców, ponieważ ustrój komunistyczny eliminuje prawo własności. Dowodzi to, że rządy komunistyczne to rządy mafijne, a mafie są powszechnie uznawane za organizacje przestępcze.

Przyjęty przez marksizm cel komunizmu – stworzenie idealnego społeczeństwa – jest w sprzeczności z zaakceptowanym przez nich „prawem” dialektyki materialistycznej, że w społeczeństwie występuje permanentne ścieranie się przeciwności, ponieważ w idealnym systemie dynamicznym nie powinno być sprzeczności. To pokazuje, że marksistowska idea budowy systemu komunistycznego, w którym wszyscy ludzie będą żyli w dobrobycie i szczęściu, jest błędem albo podstępem. Również praktyka funkcjonowania systemu komunistycznego w pełni potwierdziła ten błąd, ponieważ zamiast idealnego systemu społecznego powstał system, w którym ludzie żyją w wielkiej nędzy i opresji fizycznej i psychicznej.

Wymienione błędy w ideologii marksistowskiej są powodem, dla którego komunistyczno-lewicowe rządy prowadzą bezsensowną, nieustanną i zbrodniczą walkę ze sprzecznościami. Na przykład w okresie istnienia systemu komunistycznego w Rosji organizowano systematycznie akcje mające na celu między innymi ujawnienie kolejnych wrogów klasowych, których trzeba było zwalczać i niszczyć. Jeden z ważnych argumentów propagandowych na poparcie tych działań zawarty był w hasło: im bliżej komunizmu, tym szybciej rośnie liczba wrogów klasowych. W rezultacie bezsensowna walka ze społecznymi sprzecznościami i pozorny propagandowy brak społecznych klas skutecznie destabilizuje i osłabia społeczeństwo, pozwalając przestępcom rządzić nim w okrutny, opresyjny sposób. Analiza ta pokazuje, że nierealistyczny cel budowania idealnego społeczeństwa sprawia, że technologia destabilizacji staje się najważniejszą częścią ideologii marksistowskiej. Zwróćmy też uwagę na następujący aspekt systemu komunistycznego z punktu widzenia cyklu życia społeczeństwa. System komunistyczny jest etapem destabilizującym i opresyjnym, a więc ostatnim etapem życia społeczeństwa. Dlatego komunizm pozbawia ludzi najprzyjemniejszych etapów życia społecznego, czyli „młodości” i „dojrzałości” (etapu rozwojowego i optymalnego) (Turkiewicz 2022: 50).

Drugim bardzo ważnym powodem, dla którego ideologia marksistowska musi opracować i rozwijać technologię destabilizacji, jest idea zdobycia władzy politycznej w społeczeństwie poprzez rewolucję społeczną. Skoro rewolucja jest ostatnim etapem rozwoju procesów destabilizujących, nic dziwnego, że praca tych organizacji skupia się na projektowaniu takich procesów, ze szczególnym uwzględnieniem ich intensyfikacji i realizacji. Jeśli rozwój ruchów lewicowych opiera się na idei destabilizacji i rewolucji, to ich ideologie są w rzeczywistości technologiami destabilizującymi społeczeństwo. Co więcej, są to ideologie opresji, ponieważ wysoce zdestabilizowane społeczeństwa wymagają stworzenia opresyjnej dyktatury w celu jego ustabilizowania. W ten sposób takie organizacje lewicowe zamiast idealnego systemu społecznego tworzą okrutną tyranie. W konsekwencji tego typu ideologie lewicowe są logicznie niespójne, zawierają bardzo wiele wewnętrznych sprzeczności, a jako technologie destabilizacji są bardzo logiczne i spójne oraz sprawdziły się w praktyce. Wyjątkowym przykładem wielkiej niekonsekwencji jest to, że gdyby tak zwana lewica poważnie podchodziła do budowania społeczeństwa choć trochę bliskiego ideałowi, wyposażałaby swoją ideologię w technologię pokojowego eliminowania dyktatur z życia społeczeństw. Brak takiej technologii świadczy, że realnym celem

lewicowych ideologii jest dyktatorski, a więc opresyjny system społeczny. Ponadto, gdyby obecnym lewicowo-komunistycznym ruchom społecznym zależało na stworzeniu jakiegoś systemu społecznego względnie przyzwoitego, to ich członkowie przeanalizowaliby, dlaczego praktyka nie zweryfikowała pozytywnie teorii marksizmu. Na pewno gdyby taką analizę przeprowadzili, okazałoby się, że trzeba zastosować chrześcijańską zasadę zarządzania sprzecznościami. W związku z tym idea komunizmu nie jest ideologią społeczną, lecz faktycznie technologią destabilizacji i budowy dyktatorskiego opresyjnego systemu, który łatwo może przekształcić się w system zbrodniczy. Tę opinię w pełni potwierdza dotychczasowa praktyka budowania systemów komunistycznych. Bardzo dobrym przykładem tego jest Rosja zarówno w czasie, kiedy funkcjonował system komunistyczny, jak i obecnie. Właśnie obecnie funkcjonowanie rosyjskiego systemu opiera się na dwóch komunistycznych filarach, to jest sile i kłamstwie. Zbrodnicza agresja na Ukrainę pokazuje ewidentne stosowanie siły w zarządzaniu sprzecznościami, a „parlament rosyjski” – Duma – pokazuje podstęp, że w Rosji funkcjonuje demokracja parlamentarna.

Zwróćmy też uwagę na bardzo ważne zjawisko związane z marksizmem i tzw. komunistyczną rewolucją społeczną, które umknęło uwadze nauk społecznych. Jak już przedstawiono, ruch komunistyczny dąży do zorganizowania dużej siły społecznej w celu zdobycia władzy politycznej poprzez rewolucję. Z drugiej strony rozwój ekonomii odbywa się również zgodnie z ideą wzrostu jej wielkiej siły. Dlatego prawdziwym celem rewolucji komunistycznej nie jest poprawa życia biednych, ale uzyskanie bezwzględnej dominacji sił politycznych nad siłami ekonomicznymi (politycznego pola przywódczego nad ekonomicznym polem sił). Jest to walka między opresyjnym polem sił politycznych a opresyjnym polem sił ekonomicznych. Dlatego zwycięstwo każdej ze stron w tej walce nie tylko nie zmniejsza opresji w społeczeństwie, ale ją potęguje. Obecna sytuacja społeczna w zglobalizowanym świecie pokazuje, że w krajach komunistycznych siły polityczne dominują nad ekonomicznymi, a w zachodnich demokracjach siły ekonomiczne dominują nad politycznymi, ale ta dominacja nie jest tak opresyjna jak w komunizmie.

Stabilność społeczeństwa

Ogólnie zagadnienie stabilności jest podstawowym elementem filozofii czy praktyki inżynierskiej, choć formalnie nie zostało to sformułowane. Po prostu celem pracy każdego inżyniera jest zaprojektowanie i zbudowanie technicznego urządzenia czy obiektu budowlanego, tak aby funkcjonowały stabilnie w jakimś określonym czasie. Właśnie religia chrześcijańska zwraca wielką uwagę na zagadnienie stabilności społeczeństwa w formie historii Adama i Ewy, jako początku rozwoju społeczeństw, przestrzegając przed tragicznymi następstwami ich destabilizacji. Ten sposób definiowania najważniejszej idei inżynierii, jaką jest zagadnienie stabilności funkcjonowania systemów, silnie uwypukla jej wyjątkową wagę, a także można powiedzieć, że otwiera drogę rozwoju chrześcijańskiej inżynierii społecznej. Pełna wiedza na temat stabilności systemów, a zwłaszcza systemów dynamicznych, jakimi są społeczeństwa, może ułatwić wybór racjonalnego sposobu zarządzania sprzecznościami, których nadmierny rozwój jest głównym źródłem destabilizacji społeczeństwa.

W nauce i technologii kwestia stabilności systemów jako ważne zagadnienie pojawiła się wraz z rozwojem odpowiednio złożonych urządzeń technicznych wymagających użycia elektrycznych i elektronicznych systemów sterowania. Ponieważ procesy elektryczne charakteryzują się odpowiednio dużą regularnością, stworzono matematyczne podstawy ich modelowania i właśnie one pozwoliły na teoretyczne przeanalizowanie zagadnienia stabilności. W tym zakresie pojawiły się między innymi takie ważne definicje, jak stabilność w sensie Poincarégo czy Lapunowa oraz kryterium stabilności Hurwitza. Również w naukach społecznych zauważono zagadnienie stabilności społeczeństwa; Émile Durkheim poświęcał wiele miejsca spójności i dezorganizacji społeczeństw. Wykazywał, że pod wpływem głębokich zmian społeczeństwa stają się niestabilne (Potulski 2020: 78). Natomiast współczesne prace pomijają ogólne zagadnienia i problemy zjawiska stabilności w społeczeństwach, a ograniczają się do pewnych szczególnych zjawisk, jak na przykład zjawisko ryzyka, ale nie wiążą go z procesami destabilizacji.

Prace E. Durkheima pokazują, że zbyt duże zmiany społeczne związane z rozwojem ekonomicznym destabilizują społeczeństwo. A zatem tak jak w przypadku zmian dotyczących elementów naturalnych, tak i w procesie rozwoju społeczno-ekonomicznego występują sprzeczności; rozwój ten ma swoje pozytywne

i negatywne strony. Tym bardziej rozwój ekonomiczny destabilizuje społeczeństwo, im bardziej w jego realizacji ulegamy instynktowi rozwoju, rezygnując z racjonalności. Postęp powinien dokonywać się w ewolucyjny sposób, dzięki czemu społeczeństwo adaptuje się do nowych społecznych warunków. Jest to szczególnie ważne podczas przechodzenia do kolejnych etapów rozwoju. Należy zwrócić uwagę że, rozwój systemów dokonuje się etapowo, czego ewidentnym przykładem są organizmy. Istotą ewolucyjnego procesu rozwoju dowolnego systemu jest użycie w tych procesach sił charakteryzujących się optymalnymi wielkościami. Nie mogą być za małe, bo nie umożliwią postępu, i nie mogą być za duże, bo za bardzo zdestabilizują system i otoczenie. Zwróćmy uwagę na następujące zjawisko, że nawet jeśli każda zmiana etapu rozwoju systemu przebiega ewolucyjnie, zawsze powoduje ona większe lub mniejsze zakłócenie stabilności systemu. Nic więc dziwnego, że zdarzają się ekstremalne przypadki, gdy zmiana etapu rozwoju prowadzi do poważnego osłabienia czy nawet do zniszczenia społeczeństwa. Właśnie dziś rodzi się pytanie, czy obecny irracjonalny rozwój zglobalizowanego społeczeństwa nie doprowadzi do wielkiej katastrofy i tragedii.

Od wielu tysięcy lat Biblia, będąca świętym Pismem religii chrześcijańskiej, historią Adama i Ewy, ostrzega ludzi przed irracjonalnym rozwojem. Pomimo potwierdzenia prawdziwości tej przestrogi przez wielkie tragedie doświadczane w XX wieku, wciąż popełniamy ten sam błąd, ponieważ zbyt mocno kierujemy się instynktami i emocjami, które potęgują sprzeczności destabilizujące społeczeństwa. Zwróćmy też uwagę na biblijną opowieść o budowie wieży Babel, która ostrzega przed irracjonalnym rozwojem w postaci zbyt wielkiego projektu prowadzącego do destabilizacji i zniszczenia społeczeństwa. Opowieść ta logicznie kojarzy się z obecną globalizacją, która jest wyjątkowo wielkim projektem społecznym.

Natomiast przytoczone koncepcje matematyczno-inżynierskie (autorstwa wspomnianych wcześniej Poincarégo, Lapunowa oraz Hurwitza) koncentrują się na istocie zjawiska stabilności i destabilizacji systemów dynamicznych opisanych matematycznymi funkcjami. Istotą stabilności systemów jest zachowanie ich równowagi dynamicznej. Aby zilustrować istotę równowagi, przyjrzyjmy się, jak współcześnie kształtuje się równowaga między siłami politycznymi (pole przywódcze) a siłami ekonomicznymi (pole ekonomiczne). W tak zwanych krajach demokratycznych pole ekonomiczne dominuje nad politycznym polem przywódczym, podczas gdy w krajach dyktatorskich, takich jak Rosja czy Chiny, sytuacja jest odwrotna. Dlatego dzisiaj nie ma równowagi między najważniejszymi siłami w społeczeństwach, o czym świadczą także rozwijające się na świecie procesy destabilizacyjne (Turkiewicz 2022: 81–83).

Istnienie równowagi w systemach i jej zakłócenie jest łatwo zauważalne przy obserwacji rytmu pracy procesów powtarzalnych. Co więcej, w czasach, kiedy nie było komputerów, regularne procesy powtarzalne ułatwiały tworzenie modeli matematycznych, pozwalając lepiej zrozumieć ich właściwości. Badania systemów elektrycznych przy użyciu tego rodzaju modeli pozwoliły między innymi ustalić, że stabilność systemu zależy od siły zakłóceń i zdolności systemu do ich usuwania. Konsekwencją tego jest organizacja jednostek remontowych w zakładach produkcyjnych, a w budowie systemów elektrycznych – wyposażanie ich w podsystemy zapobiegające zakłóceniom i/lub ich usuwanie. Na przykład taką funkcję w komputerze pełni między innymi program antywirusowy. Również w społeczeństwach istnieją różne silne organizacje i instytucje przeciwdziałające zakłóceniom. Przykładem są wojsko, straż pożarna, opieka zdrowotna i inne służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo zbiorowości. Jeśli te służby są odpowiednio dużymi siłami, to nie powinny angażować się w rozwiązywanie sprzeczności, aby ich wielka siła nie przyczyniła się do destabilizacji społeczeństwa. Najlepiej rozwiązywać sprzeczności, wypracowując racjonalne kompromisy. Szczególnym rozwiązaniem, które usuwa skutki zakłóceń i w pewnym sensie im zapobiega, są systemy ubezpieczeniowe (Turkiewicz 2022: 92).

We wszystkich dynamicznych systemach funkcjonują procesy powtarzalne, stabilizując je i dzięki temu wydłużając ich życie. Stabilizacja systemu społecznego, wynikająca z funkcjonowania w nim procesów powtarzalnych, polega między innymi na rozwijaniu poczucia bezpieczeństwa ludzi i pewności, że w czasie trwania tych procesów nie nastąpią niekorzystne zmiany w ich otoczeniu. W przypadku gdy procesy powtarzalne wiążą się ze zjawiskami niebezpiecznymi dla ludzi, to właśnie dzięki nim można z wyprzedzeniem przewidywać niebezpieczeństwa i chronić się przed ich skutkami. W społeczeństwach największym powtarzalnym procesem jest przemienny proces globalnej integracji i dezintegracji.

Szczególnym przykładem jest funkcjonowanie ludzkiego organizmu, które opiera się na bardzo wielu procesach powtarzalnych, jak na przykład rytmicznie przemieniana zmiana procesów snu w nocy i aktywności w ciągu dnia czy rytmiczne bicie serca. Oto dwa dobrze znane przykłady tego, jak procesy powtarzalne stabilizują organizm: regularne, odpowiednie ćwiczenia fizyczne wzmacniają organizm, a regularne powtarzanie tekstów wzmacnia pamięć. Z drugiej strony destabilizacja organizmu wynika z zakłócenia przynajmniej jednego powtarzalnego procesu. Wielkość i siła destabilizacji organizmu zależy od liczby zaburzonych procesów i funkcji, jakie pełnią w organizmie. Ponieważ żyjemy w niepewnym środowisku, a sprzeczności są trwałe, wszystkie procesy w organizmie również podlegają różnym zakłóceniom. Aby chronić się przed nimi, organizm ma system ochronny, który buduje odporność na choroby i uszkodzenia ciała oraz pozwala organizmowi wyleczyć się z nich. Jeśli ten system jest zbyt słaby, destabilizacja organizmu chorobami doprowadzi do jego śmierci.

Ze względu na istnienie trwałych sprzeczności w przyrodzie długotrwałe, monotonne procesy powtarzalne również prowadzą do destabilizacji systemów. Dlatego konieczne jest wprowadzenie specjalnych lub dodatkowych działań, aby przełamać monotonię powtarzalności. Wyraźnym przykładem tego problemu są powtarzające się zaburzenia rytmu serca. Innym przykładem są młodzi ludzie, których instynkt rozwoju fizycznego jest bardzo silny i dlatego trudno im zaakceptować monotonne, powtarzalne czynności.

Przeanalizujemy w skrócie, jak powstawały najważniejsze procesy powtarzalne w społeczeństwach. Najsilniejszy wpływ na ich powstawanie miały i nadal mają klimatyczne procesy powtarzalne oraz otaczająca społeczeństwa przyroda. Wynika to z faktu, że są one ściśle związane z tworzeniem warunków do życia biologicznego człowieka. Następnie religie miały bardzo silny wpływ na kształtowanie się powtarzalnych procesów w społeczeństwach, gdyż stworzyły pierwsze przyczynowo-skutkowe modele funkcjonowania człowieka i przyrody. W rezultacie religia chrześcijańska zmodyfikowała i udoskonała procesy powtarzalne w społeczeństwach, które pierwotnie ukształtowały się na podstawie procesów klimatycznych i otaczającej przyrody. Zmiany te były niezwykle racjonalne, ponieważ ich zasady zostały w pełni zaakceptowane i obecnie stosowane są w organizacji tak zwanego świeckiego stylu życia ludzi. Chrześcijańskie procesy powtarzalne zostały stworzone w sposób systemowy na podstawie regularnych obrzędów religijnych. Pełnią rolę bardzo silnego czynnika spójności i stabilizacji społecznej oraz pozytywnie wpływają na zdrowie psychiczne i fizyczne człowieka. A oto przyczyny tego faktu:

1. Najważniejszą motywacją używaną do tworzenia powtarzalnych procesów jest wiara w Boga, a nie siła fizyczna. Aby zrozumieć racjonalność tej motywacji, należy odpowiedzieć sobie na pytanie, czy w dawnych czasach możliwe byłoby wprowadzenie sześciodniowego tygodnia pracy bez motywacji wiary w Boga?
2. Regularne obrzędy religijne odrywają człowieka od bieżących, często uciążliwych obowiązków codziennych, co ma bardzo pozytywny wpływ na zdrowie fizyczne i psychiczne człowieka. W tym aspekcie szczególne znaczenie ma modlitwa; dobra wieczorna modlitwa uspokaja człowieka i pozwala mu usnąć, podobnie ranna go uspokaja i dzięki temu może w racjonalny sposób wykonywać codzienne obowiązki.
3. Obrzędy religijne łączą ludzi dzięki akceptacji i respektowi, budując spójność i jedność społeczeństwa. Ułatwiają one tworzenie kulturalnych, cywilizowanych i humanistycznych stosunków międzyludzkich, czego przykładem jest pomoc najbardziej potrzebującym i najsłabszym.

Nic więc dziwnego, że dzięki religii chrześcijańskiej wytworzyły się w społeczeństwach warunki do tworzenia standardów człowieka kulturalnego kierującego się rozumem i panującego nad swoimi instynktami oraz emocjami. Co ciekawe, obecnie socjologowie badający problem istnienia sprzeczności w dużych korporacjach dochodzą do logicznego wniosku, że w procesie racjonalnego zarządzania sprzecznościami podstawowym elementem jest wywieranie nacisku na pracowników, aby zachowywali się w sposób kulturalny. Ponadto zwróćmy uwagę na systemowy sposób organizowania powtarzalnych obrzędów religijnych, tak aby osłabić ich monotonię. Polega to na tym, że niektóre obrzędy są regularne w odniesieniu do dnia tygodnia, inne w odniesieniu do dnia w roku, a jeszcze inne w odniesieniu do faz księżyca.

Aby lepiej zrozumieć i docenić racjonalność religii chrześcijańskiej, przyjrzyjmy się, jak w praktyce organizowano procesy powtarzalne na przykładzie komunistycznego społeczeństwa Rosji w XX w., które

nazwano wzorcowym społeczeństwem komunistycznym. Prezentacja tych procesów oparta jest na powieści dokumentalnej Igora Bunicza pt. *Poligon szatana* (Bunicz 1998).

Najważniejsze powtarzające się procesy w społeczeństwie komunistycznym Rosji przybrały formę fal opresji. Pierwsza fala, którą zorganizował wódz proletariatu po przejściu władzy w Rosji, polegała na mordowaniu najbogatszych ludzi i grabieży ich mienia. Kolejne powtarzające się fale polegały na mordowaniu i rabunkach mniej zamożnych. W latach 30. XX wieku zorganizowano falę represji wobec najbliższych towarzyszy wodza rewolucji, którzy ukrywali zrabowany majątek na rachunkach bankowych w Szwajcarii. W wyniku tortur ujawnili konta i hasła, które posłużyły do konfiskaty ich zawartości, a następnie zostali skazani przez sądy na karę śmierci. Kiedy w końcu zabrakło nawet tych najmniej zamożnych, władze komunistyczne zorganizowały falę deportacji najuboższych i najsłabszych do obozów pracy, by w bardzo prymitywny sposób wydobywać złoto za kołem podbiegunowym. Ponieważ warunki pracy były bardzo ciężkie i prowadziły do szybkiej śmierci, organizowano wiele transportów ludzi do obozów pracy, zwanych gułagami. Ostatnia fala opresji zorganizowana przez komunistów miała miejsce w okresie upadku komunizmu. Działacze komunistyczni przejęli, czyli ukradli, mienie państwowe, które według ich nomenklatury było własnością społeczną. W ten sposób uformowała się klasa oligarchów, a komunistyczna imperialistyczna Rosja została przekształcona w dyktatorsko-oligarchiczne państwo imperialistyczne.

Z zaprezentowanego przykładu organizacji procesów powtarzalnych w społeczeństwie komunistycznym wynika logiczny wniosek: procesy te miały na celu destabilizację społeczeństwa i stabilizację zbrodniczej władzy komunistycznej w Rosji. Destabilizacja została spotęgowana przez fakt, że fale nasilonej opresji następowały nieregularnie, a więc były nieprzewidywalne, powodując u ludzi także zaskoczenie.

Ogólne porównanie chrześcijańskiej i komunistycznej idei społecznej

Ponieważ każde społeczeństwo dąży do rozwoju, porównanie chrześcijańskiej i komunistycznej idei społecznej w tym aspekcie może ułatwić lepsze zrozumienie istoty zarówno tych idei, jak i innych. Przyjmijmy więc następującą metodę porównawczej analizy: każdy rozwój systemu przebiega w określonym celu i konieczny jest wybór sposobu osiągnięcia tego celu, niezależnie od tego, czy cel i sposób są planowaną, czy spontaniczną aktywnością. Najczęściej sądzimy, że racjonalny wybór jest dokonywany przy użyciu rozumu, a nieracjonalny poprzez kierowanie się instynktami i emocjami. Niestety w rzeczywistości w zależności od okoliczności te relacje mogą być odwrotne. W związku z tym zarówno cel rozwoju, jak i sposób jego realizacji mogą być racjonalne lub irracjonalne, co skutkuje istnieniem czterech teoretycznych, ale praktycznie tylko trzech możliwych kombinacji jakości rozwoju społeczeństwa. Jeśli cel jest racjonalny, to sposób jego osiągnięcia może być racjonalny lub nie. Natomiast z praktycznego punktu widzenia, w przypadku nieracjonalnego celu, każdy sposób jego osiągnięcia jest irracjonalny.

Zgodnie z zaprezentowaną ideą społeczną religii chrześcijańskiej celem rozwoju społeczeństwa jest dążenie do stworzenia stosunków międzyludzkich, które będą minimalizowały krzywdy i cierpienia ludzi, szczególnie tych najbiedniejszych i najsłabszych. Nie zakłada zatem, że powstanie jakiś idealny system społeczny, ale wyznacza kierunek dążenia do niego w celu ewolucyjnego doskonalenia istniejącego systemu. O tym, że taki jest cel religii chrześcijańskiej, świadczy fakt, że Kościół chrześcijański organizuje odpowiednie procesy powtarzalne. Służą one do stabilizacji życia biologicznego i psychicznego takich osób, ponieważ osoba silna fizycznie i ekonomicznie nie tylko lepiej poradzi sobie w niepewnych warunkach, ale także może znacząco wzmocnić swoje siły. Ponadto uczy i aktywnie kształtuje cywilizowane zachowania ludzi w stosunku do siebie i otoczenia, co zmniejsza poziom sprzeczności w społeczeństwie. Dzięki temu nie powstają zbyt silne sprzeczności, które rozwiązywane za pomocą sił przynoszą niekorzystne skutki szczególnie dla ludzi biednych i słabych. Na przykład w obecnej wojnie w Ukrainie najwięcej ginie rosyjskich żołnierzy, którzy pochodzą z najuboższych rodzin. Aktywne kształtowanie cywilizowanych zachowań ludzi polega na stworzeniu systemu spowiedzi i komunii, dzięki któremu człowiek wierzący systematycznie w powtarzalny sposób uzmysławia sobie błędy w swoim postępowaniu i sam je naprawia. Jest to więc proces samoograniczania się w zakresie swoich złych zachowań i pracy nad kształtowaniem własnego charakteru metodą prób i błędów. Temu procesowi przyświeca, poza motywacją materialną, motywacja pozytywnego i negatywnego życia wiecznego po

śmierci. Dla celów nauczania zasad zachowań i postępowania zostały stworzone różne regularne obrządkie religijne. Najważniejszym i ogólnym elementem nauczania jest samoograniczenie wzrostu i użycie dużych sił, dzięki którym procesy społeczne przebiegają w sposób ewolucyjny, a nie rewolucyjno-wojenny. Najważniejszym symbolem chrześcijaństwa jest krzyż z ukrzyżowanym Jezusem Chrystusem i jest on symbolem samoograniczenia we wzroście i użyciu siły, szczególnie dużej siły.

Analiza ta pokazuje, że zarówno cel rozwoju społeczeństwa chrześcijańskiego, jak i sposób jego realizacji są w pełni racjonalne. Idea społeczna i zgodna z nią praktyka chrześcijańska są bardzo ważnymi i skutecznymi czynnikami zarządzania sprzecznościami w społeczeństwie i stabilizowania jego funkcjonowania. Właśnie chrześcijaństwo stworzyło podwaliny dla rozwoju nauk i technologii, dzięki czemu rozwój ten dokonał się w Europie i innych chrześcijańskich społeczeństwach. Dzięki kulturze chrześcijańskiej stworzono demokrację parlamentarną, której istotą jest samoograniczenie się sił politycznych. Właśnie z tego powodu symbolem rzeczywistego, nieskorumpowanego parlamentaryzmu jest Krzyż. Jak już wspomniano, ponieważ we wszystkich systemach istnieją organiczne sprzeczności, rozwój społeczeństw chrześcijańskich potoczył się krętym torem. Jeśli zauważymy, że w dzisiejszych czasach, w dobie wielkiego rozwoju nauki, rozwój społeczeństw również przebiega bardzo krętymi ścieżkami, to nie ma logicznego powodu, by potępiać społeczeństwa w średniowieczu, że ich rozwój przebiegał w podobny sposób. Jednak z pewnością stanowił mniejsze zagrożenie w niszczeniu społeczeństw i ich środowiska naturalnego w porównaniu z obecnymi wydarzeniami.

Natomiast celem komunizmu jest stworzenie idealnego systemu społecznego, w którym wszyscy ludzie będą żyli w dobrobycie i szczęśliwości. Drogą do osiągnięcia tego celu jest zwycięstwo w walce klasowej, dzięki któremu zostaną zniszczone wszystkie klasy społeczne. Ze względu na istnienie permanentnych sprzeczności w przyrodzie, które są źródłem aktywności jej wszystkich elementów, cel komunistycznego rozwoju społeczeństwa jest nierealny, a więc nieracjonalny. W związku z tym każda wybrana droga osiągnięcia go jest również nieracjonalna. Ponadto walka ze stale pojawiającymi się sprzecznościami powoduje, że system tworzy trwałą destabilizację społeczeństwa i życia ludzi, co uzasadnia użycie odpowiednio dużych sił do przeciwstawienia się destabilizacji. Zauważmy, że stabilne funkcjonowanie społeczeństwa jest osiągnięte poprzez izolację psychiczną ludzi wzmaganą przez silny strach przed brutalną opresją. Wynika to z faktu, że komuniści przyjęli metodę tworzenia społeczeństwa idealnego opartą na organizowaniu rewolucji i użyciu dużych sił społecznych, błędnie zakładając, że źródłem zła w społeczeństwie są klasy społeczne. Istota tego błędu została już zaprezentowana w części pt. *Idea społeczna ideologii marksistowskiej*.

Zgodnie z aksjomatyczną teorią rozwoju społeczeństwa pełna demokracja to demokracja chrześcijańska, która funkcjonuje wtedy, gdy przywódcze i ekonomiczne pole sił jest optymalne dzięki odpowiedniemu samoograniczeniu wzrostu ich sił. Z drugiej strony komunistyczny pomysł użycia wielkich sił do zarządzania sprzecznościami w społeczeństwie skutkuje stworzeniem systemu opresyjnego. Po prostu wielka siła nie tylko niszczy cel jej działania, ale też jej otoczenie zarówno społeczne, jak i naturalne. Ponadto wielka siła jest nieefektywna, gdyż wymaga zastosowania zbyt wielu różnych środków i zasobów w celu jej zorganizowania i utrzymania jej aktywności, a efekt jej użycia jest tylko niszczycielski. To jest jedna z wielu ważnych przyczyn, z powodu których dyktatorskie systemy nie są w stanie zapewnić społeczeństwu względnie przyzwoitego życia (Turkiewicz 2022: 49).

Analiza ta pokazuje, że chrześcijańska idea społeczna jest skrajnie różna od idei komunistycznej. W związku z tym te dwie idee tworzą dwa przeciwstawne bieguny pola sił społecznych idei. Najważniejszą sprzecznością jest to, że idea chrześcijańska jest ideologią społeczną, a społeczna idea komunistyczna jest technologią destabilizacji społeczeństwa i tworzenia opresyjnej dyktatury, która ma ogromny potencjał, by rozwinąć się w system zbrodniczy. To właśnie te cechy leżą u podstaw wrogiego stosunku komunistów do religii chrześcijańskiej.

Ponieważ w praktyce każda organizacja społeczna, np. polityczna, ekonomiczna czy religijna, tworzy własną ideologię, którą nazywamy też polityką albo doktryną, logiczną konsekwencją istnienia pola sił idei społecznych jest to, że organizacje odpowiednio adaptują do swej polityki elementy z obu przeciwstawnych idei. W im większym stopniu adaptowane są elementy chrześcijańskiej idei, tym bardziej ich polityka jest humanistyczna. Z drugiej strony w im większym stopniu adaptowane są elementy komunistycznej idei, tym bardziej są antyhumanistyczne. Po prostu ze względu na stałe sprzeczności w przyrodzie nie ma idealnych systemów, ale istnieją takie, które ogólnie mówiąc, dążą do dobra albo do zła.

Na koniec zwróćmy uwagę na ogólną metodologię stosowaną w prezentacji idei społecznych przez religię chrześcijańską i marksizm. Głównym elementem modelu chrześcijańskiego jest Bóg w postaci człowieka, którego życie było realne lub jak twierdzą ateści, opisane w sposób realny. Dzięki temu każda z jego interpretacji jest i musi być ściśle związana z rzeczywistymi zasadami, według których funkcjonują ludzie i społeczeństwa. W przypadku marksizmu model komunizmu opiera się na poglądach filozoficznych, które nie zostały pozytywnie zweryfikowane w konfrontacji z rzeczywistymi zasadami działania przyrody.

Współczesny kryzys religii chrześcijańskiej

Jeśli przyjrzymy się obecnemu funkcjonowaniu religii chrześcijańskiej w jej rodzimej Europie, wielki kryzys jest wyraźnie widoczny. Grupy wyznawców szybko się zmniejszają, duchowieństwo postępuje niezgodnie z normami religii i destabilizuje ją, przyjmując i propagując elementy ideologii marksizmu. Świątynie są zamknięte i zamieniane w świeckie budynki. Organizacje lewicowe silnie zwalczają religię, zakłócają obrzędy religijne, profanują obiekty i przedmioty kultu religijnego oraz prowadzą propagandę antychrześcijańską, zwłaszcza wśród młodzieży.

Skoro metodologia inżynierska zastosowana w tej pracy do analizy chrześcijańskiej idei społecznej jednoznacznie wskazuje, że idea ta jest jedyną humanistyczną, kompleksową, racjonalną ideą społeczną, powstaje pytanie, dlaczego religia przeżywa kryzys. Istnieją trzy główne przyczyny tej sytuacji. Pierwszą i najważniejszą jest to, że siła pola ekonomicznego w zglobalizowanym świecie wzrosła ponad optymalną wielkość, powodując rozwój procesów destabilizacji. Drugi powód to fakt, że organizacje i środowiska związane z religią chrześcijańską są najważniejszymi czynnikami społecznymi stabilizującymi społeczeństwo, a zatem są priorytetowym celem niszczenia przez siły destabilizujące, a jest to proces szczególnie widoczny i bolesny. Szczególną rolę w tym procesie odgrywa technologia destabilizacji, dzięki której organizacje lewicowe automatycznie włączają się w procesy destabilizacji, szczególnie intensyfikując je w kierunku religii chrześcijańskiej. Natomiast trzecią przyczyną jest to, że Kościoły chrześcijańskie nie są odpowiednio dobrze przygotowane do ideologicznego przeciwstawienia się lewicowej technologii destabilizacji.

Ponieważ procesy destabilizujące społeczeństwo silnie przejawiają się w zachowaniach człowieka, spójrzmy na nie z punktu widzenia koncepcji kultury jako duchowych i symbolicznych wytworów człowieka, takich jak wzorce myślenia i zachowania. Szczególną ideą kultury jest idea harmonii zarówno w sztuce, jak i w zachowaniu człowieka oraz funkcjonowaniu społeczeństwa. Ogólnie rzecz biorąc, w sztuce polega ona na ustaleniu odpowiednich proporcji między elementami używanymi w danej dziedzinie sztuki, tak aby dzieło wywarło pozytywny wpływ na człowieka i by dzięki sztuce mógł on odczuwać przyjemność. W przypadku architektury, malarstwa i rzeźby proporcje te dotyczą wymiarów, kształtów i kolorystyki tworzonego obiektu artystycznego. Matematyczną kwintesencją tego jest tak zwany złoty podział odcinka. W przypadku systemów dynamicznych, takich jak organizm i społeczeństwo, idea harmonii ściśle łączy się z ideą stabilnego funkcjonowania i ewolucyjnego rozwoju, dzięki któremu ich życie może być wystarczająco sprawne i długie. To właśnie idea stabilności społeczeństwa i życia ludzkiego jest podstawową ideą religii chrześcijańskiej, konsekwentnie prezentowaną w Piśmie świętym w różnych formach, z których część została już przedstawiona. Szczególne nawiązanie do kwestii stabilności charakteryzuje przykazanie Boże „Nie zabijaj”, ponieważ zabijanie i związane z nim niszczenie jest ekstremalnym procesem lub aktem destabilizacji organizmu i systemu. Konsekwencją tego związku jest to, że każda destabilizacja społeczeństwa prowadzi do pogorszenia warunków życia pewnej części ludzi, a co za tym idzie, również do destabilizacji i ewentualnego skrócenia ich życia. Dlatego też wszelkiego rodzaju wspieranie rozwoju procesów destabilizujących w społeczeństwie jest aktem antyhumanistycznym.

Szczególnie duży udział i aktywność młodych ludzi w procesach destabilizacji należy tłumaczyć ich silnym instynktem rozwoju i silnymi emocjami, nad którymi nie mają kontroli. Dodatkowo wynika to z niezrozumienia przez nich podstawowych mechanizmów funkcjonowania człowieka i społeczeństwa. To właśnie współcześnie w dziedzinie kształtowania racjonalnych postaw humanistycznych młodzieży nastąpił wielki regres. Przyczyną tego jest fakt, że idee chrześcijańskie zostały wyparte z nowoczesnego procesu edukacji młodzieży przez lewicową technologię destabilizacji, sztucznie upiękkszowaną ideami humanistycznymi. Nic

więc dziwnego, że tak zwana młodzieżowa popkultura jest kulturą sprzeczności i destabilizacji społeczeństwa i człowieka w opozycji do kultury harmonii.

Zwróćmy uwagę na sztukę, która ostrzega przed destabilizacją społeczeństwa i życia ludzkiego. Specyficzne jej formy rozwinęły się na początku XX wieku, kiedy wraz z odpowiednim rozwojem techniki zaczęły się rozwijać znaczące procesy destabilizacyjne. Procesy te zostały zauważone przez wielkiego hiszpańskiego malarza Pabla Picassa i przedstawione w pracach ukazujących człowieka i społeczeństwo jako okrutnie zniekształcone obiekty. Obiekty te wyglądają tak, jakby ktoś celowo chciał tylko niszczyć ludzi za pomocą urządzeń mechanicznych. Przypominają też żołnierzy zabitych w bardzo okrutnej walce, wszak wojny i rewolucje mają na celu pogłębianie destabilizacji społeczeństw. Dzieła Pabla Picassa były ostrzeżeniem przed tragicznymi konsekwencjami rozwoju procesów destabilizujących, które zmaterializowały się w dwóch okrutnych wojnach światowych XX wieku i wpisały się w szereg przestróg zawartych w Piśmie Świętym. Jednak dzieła te wywarły ogromny wpływ na kształtowanie się popkultury, którą w pewnym sensie, w opozycji do kultury harmonii, można nazwać kulturą sprzeczności i destabilizacji. Niektórzy znawcy sztuki nazywają ją antykulturą (Wielecki 2024). Zauważmy, że najczęściej wojny weryfikują kulturę sprzeczności i destabilizacji, w wyniku ich bezpośredniego doświadczenia ludzie pragną stabilizacji i harmonii życia, a to właśnie proponuje chrześcijańska idea społeczna.

Przeanalizujmy pokrótce braki w pracy Kościoła chrześcijańskiego w społeczeństwie silnie laicyzującym się w dobie nowoczesnego rozwoju technologicznego. Przede wszystkim brakuje nowoczesnej prezentacji chrześcijańskiej idei społecznej wynikającej z Ewangelii, która mogłaby skutecznie przeciwstawić się kulturze sprzeczności i destabilizacji, szczególnie silnej w środowiskach młodzieżowych. Taka prezentacja powinna być podstawą wypracowania systemowego sposobu oddziaływania Kościoła na społeczeństwo. Wpływ ten musi być tematycznie i metodologicznie ukierunkowany na określone grupy osób, które są żywo zainteresowane konkretnymi zagadnieniami lub tematami związanymi z ich życiem. Na przykład dla młodych ludzi problem życia po śmierci nie mieści się w ich horyzoncie psychomentalnym, ale na ich zachowanie duży wpływ ma instynkt rozwoju. Dlatego w nauczaniu starszej młodzieży należy szczególnie zwracać uwagę na konieczność panowania nad instynktami i emocjami, dzięki czemu ich rozwój będzie dobry i korzystny. Oczywiście takie nauczanie powinno być skorelowane z odpowiednimi zagadnieniami teologicznymi. Dobrym przykładem dostosowania nauczania do konkretnych grup ludzi jest piękna homilia ks. D. Chmielewskiego o miłości Boga, której autor wysłuchał w internecie i zadaje sobie pytanie, czy kaznodzieja zdawał sobie sprawę, że bardziej odpowiada ona kobiecej psychice, a mniej męskiej?

Brak dobrego współczesnego przedstawienia chrześcijańskiej idei społecznej uniemożliwia duchowieństwu dostrzeżenie jej boskiego geniuszu w odniesieniu do codziennego życia człowieka i funkcjonowania społeczeństwa. Skutek jest taki, że Kościoły ograniczają swoje wysiłki w organizowaniu i doskonaleniu systemów społecznych zgodnie z demokratycznym kierunkiem prezentowanym w Ewangelii. Uginają się pod apelami organizacji lewicowych, by Kościół „nie mieszał się do polityki”, co jest sprzeczne z celem, w jakim religia została objawiona. Nie rozwijają chrześcijańskiej ideologii konserwatyzmu. Partie chrześcijańskie zniknęły z życia politycznego, a w ich miejsce nie powstały żadne instytucje, które mogłyby skuteczniej propagować chrześcijańską ideę społeczną. Ponadto w tej sytuacji przedstawione zjawisko błędnego koła w sterowaniu człowiekiem i społeczeństwem znacznie utrudnia pracę Kościoła.

Według Ewangelii Bóg objawił religię chrześcijańską po to, aby jak najwięcej ludzi otrzymało łaskę zbawienia wiecznego, a jak najmniej osiągnęło wieczne potępienie, ale Kościoły chrześcijańskie obecnie nie wypełniają dobrze swojej boskiej misji. Przyjrzyjmy się życiu Jezusa Chrystusa, jakie zaleca rozwiązanie takiego problemu. Ewangelia pokazuje, że nauczał On ludzi, ale nauczanie nie było skuteczne. Gdyby przyniosło odpowiedni skutek, to nie zostałby aresztowany, osądzony i ukrzyżowany. Dlatego swoją śmiercią na krzyżu pokazuje, że konieczna jest zmiana systemu społecznego polegająca na samoograniczeniu wzrostu i użycia w funkcjonowaniu społeczeństwa dużych sił społecznych ponad ich optymalną wielkość. Taka zmiana mogłaby przebiegać w sposób pokojowy, gdyby w społeczeństwie pracował odpowiedni mechanizm samoograniczenia wzrostu i użycia sił ekonomicznych powyżej ich optymalnej wielkości. Dlatego obecne problemy społeczne w zglobalizowanym świecie są bardzo trudne do pokojowego rozwiązania. Potwierdza to również historia, z której wynika, że takie problemy, czyli przerwanie błędnego koła w sterowaniu człowiekiem

i społeczeństwem, rozwiązywane były najczęściej przez wojny. Analiza ta prowadzi do wniosku, że Kościół najlepiej wypełnia swoją boską misję w systemie społecznym, który jest w pełni demokratyczny. Nic dziwnego, że jego obecne nauczanie nie jest wystarczająco skuteczne. Potrzebna jest więc modlitwa, ponieważ czekają nas trudne czasy i potrzebna jest wytrwała praca nad doskonaleniem nauczania boskiego przesłania zawartego w Ewangelii i innych księgach Pisma świętego, aby jak najwięcej ludzi mogło poprawić swoje doczesne życie i osiągnąć zbawienie. To właśnie śmierć i zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa symbolizują wprowadzenie zmiany jakości i skuteczności nauczania apostołów o Bogu dzięki stworzeniu niepodważalnego argumentu, że Jezus Chrystus jest Bogiem i twórcą realnej pozytywnej motywacji do zbawienia wiecznego człowieka.

Podsumowanie

Przedstawiony inżynierski model funkcjonowania społeczeństwa pokazuje, że idea społeczna religii chrześcijańskiej jest z nim ściśle skorelowana. Wydaje się, że model inżynierski jest swoistym przekładem idei chrześcijańskiej zapisanej językiem potocznym z czasów zapisywania jej w księgach Pisma świętego na współczesny język inżynierski. W związku z tym można powiedzieć, że chrześcijańska idea społeczna jest swoistą fizyką społeczną. Porównując ją z ideą marksizmu, która jest fundamentem ideologii lewicowych, praca pokazuje, że chrześcijańska idea społeczna jest jedyną humanistyczną, kompleksową racjonalną ideą społeczną. W efekcie im więcej elementów organizacje tworzące swoje doktryny społeczne czerpią z idei chrześcijańskiej, tym bardziej są humanistyczne, i odwrotnie, im mocniej czerpią z marksizmu, tym bardziej stają się czynnikami destabilizującymi społeczeństwo. Przedstawione najważniejsze cechy chrześcijańskiej idei społecznej zawartej w Piśmie Świętym wskazują, że celowe i realnie możliwe jest opracowanie podstaw chrześcijańskich nauk społecznych.

Bardzo ważnym zadaniem tej nauki będzie pogłębianie wiedzy o demokracji, ponieważ jest ona prezentowana przez Ewangelię jako racjonalne rozwiązanie dla stabilnego funkcjonowania społeczeństwa. Życie pozytywnie zweryfikowało demokrację parlamentarną, ale obecnie zachodzą procesy jej osłabiania i niszczenia przez niedemokratyczne siły ekonomiczne i polityczne kierujące się zbyt silnym instynktem rozwoju. Dlatego też należy prowadzić badania nad społecznymi mechanizmami ograniczającymi rozwój regresu demokracji parlamentarnej. Kwestia ta prowadzi do zagadnienia ogólniejszego, jakim jest sterowanie (zarządzanie) społeczeństwem za pomocą sił społecznych, których wielkość mieści się w przedziale wartości optymalnych, stabilizujących system. W rzeczywistości to Ewangelia prowadzi do tego zagadnienia, ukazując istotę demokracji, wbrew obiegowej opinii, która nie dostrzega jej istoty i zamiast tego zastępuje ją syndromami demokracji, które tylko dowodzą, że demokracja działa lub nie.

Istota demokracji skupiona jest w śmierci Jezusa Chrystusa na krzyżu, a polega ona na samoograniczeniu własnej siły. Dzięki samoograniczeniu sił politycznych powstała demokracja parlamentarna, która nieprzypadkowo narodziła się w społeczeństwach chrześcijańskich. Dlatego prawdziwym symbolem pełnej demokracji jest Jezus Chrystus na krzyżu i ten symbol powinien być eksponowany we wszystkich parlamentach, zwłaszcza europejskich. Powinien on być traktowany przede wszystkim jako inspiracja dla polityków do demokratycznego rozwiązywania wszelkich problemów społecznych. Brak tego symbolu pokazuje, że parlamenty cenzurują głos prawdy, że Jezus Chrystus jest prawdziwym twórcą idei demokracji.

Bibliografia

- Bertalanffy L. von (1968), *General system theory: foundations, development, applications*. New York: George Braziller, Inc.
- Bunicz I. (1998), *Poligon szatana*. Warszawa: Gutenberg-Print.
- Butler G., McManus F. (2014), *Psychology a very Short Introduction*. UK: OXFORD University Press.
- Heckhausen J., Heckhausen H. (2008), *Motivation and Action*. New York: Cambridge University Press.
- Pabis S. (2007), *Metodologia nauk empirycznych. 12 wykładów*. Koszalin: Wydawnictwo Uczelniane Politechniki Koszalińskiej.
- Potulski J. (2020), *Emile Durkheim o państwie i polityce – socjologia Emile'a Durkheima i problemy transformacji społecznej*. „Miscellanea Anthropologica et Sociologica”, 21(1): 76–95.
- Rardin R.L. (1998), *Optimization in Operations Research*. New Jersey: Prentice Hall.

- Turkiewicz D.B., Turkiewicz K. (2004), *The revolving synchronisation of growth as the fundamental key to the stability in the function of systems – insight into the linguistic theory of growth*, “Anthropology & Philosophy International Multidisciplinary Journal”, 5(2): pp. 45–60.
- Turkiewicz K. (2022), *Spółeczeństwo a instynkt rozwoju. Wprowadzenie do aksjomatycznej teorii rozwoju społeczeństwa i organizacji*. Poznań: Sorus.
- Turkiewicz K., Turkiewicz D.B. (2002), *Feasibility and conditions for the application of anticipatory systems into changes in social structures*. “Computing Anticipatory Systems”, D.M. Dubois (ed.), vol 672, New York: American Institute of Physics Conference Proceedings.
- Turkiewicz K., Turkiewicz D.B. (2011), *The main dynamic characteristics of autocratic systems*. “International Journal Computing Anticipatory Systems”, Edited by D.M. Dubois, Vol 25, pp. 71–81, Liège 2011.
- Wielecki K. (2024), *Kultura versus kultura masowa*. Warszawa: NCK.
- Wilson B. (1984), *Systems: Concepts, Metologies and Application*. New York: John Wiley & Sons.